लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

नारायण नगरपालिका, दैलेख

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

नारायण नगरपालिका, दैलेख

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फस्र्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फस्र्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office of the Auditor General

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश

काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९

च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/670

श्रीमान् प्रमुखज्यू,

नारायण नगरपालिका,

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, दैलेख ।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

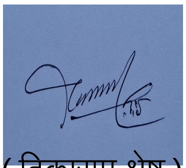

(टिकाराम श्रेष्ठ)

नायब महालेखापरीक्षक

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/670

श्रीमान् प्रमुखज्यू ,

नारायण नगरपालिका,

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,दैलेख।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस नारायण नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ मसान्तमा ा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रुपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. नगरपालिकाले अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय तथा विविध कोष लगायतको वित्तीय विवरण महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचा पूर्ण रूपमा प्रयोग गरी वित्तीय विवरण तयार गरेको छैन।

२.२ नगरपालिकाको रु. १ अर्ब ४९ करोड ६५ लाख १० हजार लेखापरिक्षण भएकोमा लेखापरीक्षणबाट रु. ४ करोड ३० लाख ४० हजार बेरुजू देखिएको छ। प्रतिक्रियाबाट रु. १२ लाख ३७ हजार फस्र्यौट भई असुल गर्नुपर्ने रु. ३ लाख ९१ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. २ करोड ८७ लाख ७४ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. १ करोड २६ लाख ३८ हजार गरी जम्मा रु. ४ करोड १८ लाख ३ हजार बाँकी रहेको छ। गत वर्षसम्म कायम बेरुजू रु. २१ करोड ९६ लाख ५५ हजार मध्ये रु. ५ लाख ८२ हजार फस्र्यौट भई यस वर्षको थप समेत हालसम्म अद्यावधिक बेरुजू रु. २६ करोड ८ लाख ७६ हजार बाँकी रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले नगरपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। नगर कार्यपालिका प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत नगरपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो।लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

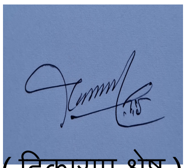

(टिकाराम श्रेष्ठ)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
५९	५१	४,३०,४०,४९४	०	३०	१२,३७,५४५	०	५९	२१	४,१८,०२,९४९	३,९१,०१४	१,२६,३८,१२६	२,८७,७३,८०९	०	०	४,१४,११,९३५	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
दैलेख	२१,९६,५५,३६९		५,८२,३६०	२१,९०,७३,००९		४,१८,०२,९४९	२६,०८,७५,९५८

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२	३३	सामान प्रयोग भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने	४,१५,५९३
२	२०८१/८२	३६, ४२	भरपाई पेश हुनुपर्ने	१,१३,९६०
३	२०८१/८२	४०	बिल नभएको	३४,४६७
४	२०८१/८२	२७	बढी भुक्तानी	९,८२८
५	२०८१/८२	६६	बढी तलब भुक्तानी	२,४४६
६	२०८१/८२	३१	प्रशिक्षक भत्ता	५,२७०
७	२०८१/८२	३०	प्रमाण कागजात	२,६२,८३९
८	२०८१/८२	६०	निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान	१,४०,३७७

९	२०८१/८२	३५.२	नागरिक भत्ता	१२,०००
१०	२०८१/८२	५९	दिवा खाजा अनुदान	२७,९७०
११	२०८१/८२	४१	जिन्सी आम्दानी बाध्नुपर्ने	१,८४,७९५
१२	२०८१/८२	६१	छात्रवृति अनुदान	२८,०००
१३	२०८०/८१	विभिन्न	स्यानिटरी प्याड	२,७९,४०६
१४	२०८०/८१	विभिन्न	बढी भुक्तानी	३,२२५
१५	२०८०/८१	विभिन्न	इन्टरनेट जडान	१२,०००
१६	२०७९/८०	विभिन्न	कोतगढी संरक्षण तथा निर्माण कार्य योजनाः	२,८७,७२९
जम्मा				१८,१९,९०५

नारायण नगरपालिका, दैलेख

(८०६६७४०४३००)

नारायण नगरपालिका , दैलेख

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय - स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले यस पालिका को स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रर्वधन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु नगरपालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिका अन्तर्गत ११ वडा, ६० सभा सदस्य ११०.६३ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २६ हजार १ सय ११ जनसंख्या रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य - लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि - यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।०८।०१ देखि २०८२।०८।२६ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति - पालिकाको यस वर्ष आय व्ययतर्फ रु. १ अर्ब ४९ करोड ६५ लाख १० हजार ७३।०८ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु - लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छ ।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली - लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.३ लाख ८९ हजार ७०९ असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं	बिवरण	रकम रु.
१	कार्यक्रम खर्च बढी भुक्तानी दाखिला	४३७५८
२	बैठक भत्ता भुक्तानी दाखिला	१५०४५०
३	८ विद्यालयको छात्रवृति बढि निकासा भएको दाखिला	५२४००
४	६ विद्यालयको पाठ्यपुस्तक बापत बढी भुक्तानी दाखिला	२६३१९
५	५ विद्यालयको दिवा खाजामा बढी भुक्तानी भएको दाखिला	१२२८५
६	ग्रेड बापतको रकम बढी भुक्तानी भएको दाखिला	१३००७
७	नमुना विद्यालय अनुदान बढी निकासा फिर्ता	७५०००
८	न्यायिक समिति बैठक भत्ता दाखिला	१४४५०
९	तालिम प्रशिक्षक भत्ता बढी भुक्तानी दाखिला	२०४०

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **स्थानीय संचित कोष**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम यस नगरपालिकाले वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त अनुदान तथा सहयता, आन्तरिक आम्दानी र स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन भएको आयोजनाहरु समेतको आय-व्यय हिसाबको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को समग्र संचित कोषको संक्षिप्त अवस्था निम्नबमोजिम रहेको छ।

२.१ **एकीकृत वित्तीय विवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त अनुदान तथा सहायता, आन्तरिक आम्दानी, धरौटी, कार्य सञ्चालन कोष, अन्तर सरकारी अख्तियारी, स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन भएको आयोजनाहरु समेतको आय-व्यय हिसाबको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को समग्र अवस्था र प्राप्ती एवं भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नानुसार देखिएको छ।

क्र.सं.	प्राप्ति			भुक्तानी		
	विवरण	रकम	रकम	विवरण	रकम	रकम
१	गत वर्षको जिम्मेवारी			चालु खर्च		४०३१७०७४०
	सुरु मौज्दात			१. पालिका तर्फ	१५९५४५७४४.९	
	क. नगद			२. संघीय सशर्त	२३८२४६३२७.५	
	ख. बैक	१४८९७०९०.६४	१४८९७०९०.६	३. संघीय विशेष	०	
	कोष खाताहरुको अल्या		९४४०९०८.५२	४. प्रदेश सशर्त	२३८११९८	
	क. प्रकोप व्यवस्थापन कोष	१०३४२३२.२		५. प्रदेश विशेष	२९९७४७०	
	ख. सडक वोर्ड नेपाल	१५९४४०९		पुँजीगत खर्च		१४०७५२८५८
	ग. कर्मचारी कल्याण कोष	५५२०५०७		१. पालिका तर्फ	५०९६७२१९	
	घ. विमा कोष	५३१६८५		२. संघीय सशर्त	२७३८५९२९	
	ङ. सि.एम.सि. नेपाल	१७४१४०		३. संघीय विशेष	०	
	च. अन्य कार्य संचालन अन्य सेवा शुल्क	९१५२३.३२		४. संघीय समपुरक	९९८९१७२	
	छ.. मर्मत सम्भार कोष	१९४४१२		५. प्रदेश सशर्त	३९५२६१७८.२	
	ज. वन हट साझेदारी	३०००००		६. प्रदेश विशेष	२९९८२९०	
	झ. धरौटी अल्या बैक	८४०५००८.२५		७. प्रदेश समपुरक	९८८६०७०	
२	राजस्व (आन्तरिक आय)		१०६२४५२२०	मौज्दात र फिर्ता		६०२९९०७३.६
	क) आन्तरिक राजस्व	१०४८६४०१.९३		अन्तिम मौज्दात	१७४६१७०६.२२	
	ख) राजस्व बाँडफाँड संघीय	८८१८९४९४.१५		संघमा फिर्ता	४०३९०७४३.५५	
	ग) राजस्वा बाँडफाँड प्रदेश राजश्व	२७२९२१८.९९		प्रदेश फिर्ता	२४४६६२३.८	
	घ) बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	२४७५.८३				
	ङ_ बाँडफाँड भई प्राप्त दहत्तर बहत्तरको बिक्रिबाट प्राप्त हुने आय	८७८९८४				
	च) घर जग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३८८०६४४.६				
	च) बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	७८०००				
३	वित्तीय हस्तान्तण		४११०७५५३२			
	क) वित्तीय समानीकरण अनुदान	९५०६३३६०				
	ख) शसर्त अनुदान चालु	२६४७२३०००				

	ग) शसर्त अनुदान पुँजीगत	४१३००००००				
	घ) समपुरक अनुदान पँजीगत	९९८९१७२				
	ङ_ विशेष अनुदान पुँजीगत	०				
४	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान		७२००४८३०			
	क) वित्तीय समानीकरण अनुदान	११७६९०००				
	ख) शसर्त अनुदान चालु	२४५४०००				
	ग) शसर्त अनुदान पुँजीगत	४१९०००००				
	घ) समपुरक अनुदान पँजीगत	९८८६०७०		धरौटी		३९०४२३५.५
	ङ_ विशेष अनुदान चालु	५९९५७६०		धरौटी फिर्ता	३८५९७३५.५	
५	धरौटी	३८०७०२७	३८०७०२७	धरौटी सदर स्याहा	४४५००	
				धरौटी बाँकी	८३०७७९९.७५	८३०७७९९.७५
६	कार्यसञ्चालन कोष		२६४५७३३९.२५	कोष खाताहरु		२७५३२८५४
	क. प्रकोप व्यवस्थापन कोष	८०००००		क) प्रकोप व्यवस्थापन कोष	२७०४९२	
	ख. सडक वोर्ड नेपाल	३४१३००७		ख) सडक वोर्ड नेपाल	४९८३४८८	
	ग. कर्मचारी कल्याण कोष	२००००००		ग) कर्मचारी कल्याण कोष	३४४८४७४	
	घ. विमा कोष	२०८८००		घ) विमा कोष	१६४४४०	
	ङ. सि.एम.सि. नेपाल	११९६७७१०		ङ_ सि.एम.सि. नेपाल	२०६०२००	
	च. अन्य कार्य संचालन अन्य सेवा शुल्क	४३६४९९.८३		च_ अन्य कार्य संचालन अन्य सेवा शुल्क	२५६८८०	
	छ. मर्मत सम्भार कोष	८०००००		छ) मर्मत सम्भार कोष	२००००	
	ज. वन हट साझेदारी	७०००००		ज) वन हट साझेदारी	१००००००	
	झ. स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	९००००००		झ) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	९००००००	
	ञ. कृषि तथा पशु सेवा समुह साझेदारी कार्यक्रम	५८४८०		ञ) कृषि तथा पशु सेवा समुह साझेदारी कार्यक्रम	५८४८०	
	ट. लघु उद्यम साझेदारी कार्यक्रम	२८०००		ट) लघु उद्यम साझेदारी कार्यक्रम	२८०००	
	ठ. योजना तथा अनुगमन कार्यशाला गोष्टी सुर्खेत युनिसेफ	४८८८५०		ठ) योजना तथा अनुगमन कार्यशाला गोष्टी सुर्खेत युनिसेफ	४८८८५०	
	ड. खानेपानी सरसफाई तथा	२९९२३५०		ड) खानेपानी	२९९२३५०	

	WASH योजना निर्माण जलवायु परिवर्तन उर्जा तथा स्वास्थ्य सहयोग र बाल संरक्षण कार्यक्रम युनिसेफ			सरसफाई तथा WASH योजना निर्माण जलवायु परिवर्तन उर्जा तथा स्वास्थ्य सहयोग र बाल संरक्षण कार्यक्रम युनिसेफ		
	ढ. सामाजिक नीति निर्माण र स्वास्थ्य कार्यक्रम युनिसेफ	२२६७०५०		ढ) सामाजिक नीति निर्माण र स्वास्थ्य कार्यक्रम युनिसेफ	२२६७०५०	
	ण. विपद जोखिम न्यूनिकरण कार्यक्रम	४९४१५०		ण) विपद जोखिम न्यूनिकरण कार्यक्रम	४९४१५०	
	त. लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष	७००००		त) लैंगिक हिंसा निवारण कोष	०	
	थ. अन्य सार्वजनिक निर्माण	७३२४४२.४२		थ) अन्य सार्वजनिक निर्माण कोष	०	
				कोष खाताहरुको बाकी	८३६५३९३.७७	८३६५३९३.७७
७	अन्य कोष			अन्य कोष		
८	अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		१३२९८०६०८	अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		१३२९८०६०८
	क) सामाजिक सुरक्षा	११८९७९६०८.३		क) सामाजिक सुरक्षा	११८९७९६०८.३	
	ख) घरेलु तथा साना उद्योग प्रर्वद्धन	३०००००		ख) घरेलु तथा साना उद्योग प्रर्वद्धन	३०००००	
	ग) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	९८१५०००		ग) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	९८१५०००	
	घ) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३८८६०००		ग) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३८८६०००	
९	अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)		१४१६०००	अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)		१४१६०००
	क) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	१४१६०००		क) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	१४१६०००	
	जम्मा	**७८६७२९५६४**	**७८६७२९५६४**	**जम्मा**	**७८६७२९५६४**	**७८६७२९५६४**

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २.१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

२.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता -** पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ ।पालिकाले आर्थिक कारोवार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय तहको वित्तीय विवरण स्थानीय सरकारको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०)

तयार गर्नुपर्छ ।तर पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. ११,८९,७९,६०९/-, घरेलु तथा साना उद्योग प्रर्वद्धन केन्द्रको रु.३,००,०००/-, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु. १,३७,०१,०००/- र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको रु. १४,१६,०००/- समेत गरी रु. १३,४३,९६,६०९/- सुत्रमा लेखा राखेको छैन । जसले गर्दा सुत्र प्रणालीवाट तयार भएको वित्तीय विवरण समेत पूर्ण नहुँदा वित्तीय विवरणले पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ पालिकामा हुने सवै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२.३ **फरक हिसाव** - यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहाय अनुसार गत वर्षको मौज्दात रु. ८३,८९,४४०.२९/-, यस वर्षको प्राप्ति रु. २१,५८,८७,७८२.७३/- र यस वर्षको भुक्तानी रु. २०,८६,७१,०६५.६९/- फरक परेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	गत वर्षको जिम्मेवारी	यस वर्षको प्राप्ति (आय)	यस वर्षको भुक्तानी (व्यय)	बाँकी मौज्दात
एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार	२४३३७९९९.१२	७६२३९१५६४.८८	७५२५९४६६४.२६	३४१३४८९९.७४
सुत्र अनुसारको वित्तीय प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	३२७२७४३९.४१	५४६५०३७८२.१५	५४३९२३५९८.५७	३४१३४८९९.७४
फरक	**(८३८९४४०.२९)**	**२१५८८७७८२.७३**	**२०८६७१०६५.६९**	**०**

२.४ **बैङ्क हिसाव विवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोवार आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजश्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण अनुसार राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाको वित्तीय विवरण अनुसार श्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

खाताको प्रकार	स्रेस्ता अनुसार बाँकी रु.	बैङ्कअनुसार बाँकी रु.	फरक रु.
आन्तरिक राजस्व खाता (ग १-१)			
स्थानीय तह बिभाज्य कोष (ग ६-१)			
चालू खर्च खाता- जोर वर्ष (ग २-१)			
पुँजीगत खर्च खाता- जोर वर्ष (ग २-३)			
स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता (ग ४-१)	१७४६१७०६.२२	१७४६१७०६.२२	
स्थानीय तह धरौटी खाता (ग ३-१)	८३०७७९९.७५	८३०७७९९.७५	
विविध खर्च खाता (ग२-७)			
स्थानीय तह विविध कोष खाता (५-१)	६८०१६५३.५७	६८०१६५३.५७	
प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता (ग ७-२)	१५६३७४०.२०	१५६३७४०.२०	
जम्मा	**३४१३४८९९.७४**	**३४१३४८९९.७४**	**०**

२.५ **सशर्त अनुदान फिर्ता** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४५ अनुसार सङ्घीय तथा प्रदेश सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरणको रकम मध्ये सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्र खर्च नभई बाँकी रहेको सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदान स्थानीय तहले सम्बन्धित सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सुत्रबाट तयार भएको पालिकाको यस

वर्षको वित्तीय प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) अनुसार संघिय अनुदान तर्फ रु.४,०३,९०,७४३/५५ र प्रदेश अनुदान तर्फ रु.२४,४६,६२३/८० खर्च नभई बाँकी रहेकोमा पालिकाले मिति २०८२।०३।३१ मा रु. ४,२८,३७,३६७/३५ संघीय र प्रदेश सञ्चित कोष फिर्ता गरेको छ ।

अनुदान प्रदान गर्ने निकाय	अनुदानको प्रकार	प्राप्ति रकम	खर्च रकम	खर्च नभई बाँकी	फिर्ता रकम
संघीय सरकार	सशर्त चालु	२६४७२३०००	२३८२४६३२७.४५	२६४७६६७२.५५	
	बसशर्त पुंजीगत	४१३०००००	२७३८५९२९	१३९१४०७१	
	समपूरक अनुदान	९९८९१७२	९९८९१७२	०	
जम्मा		**३१६०१२१७२**	**२७५६२१४२८.४५**	**४०३९०७४३.५५**	**४०३९०७४३.५५**
प्रदेश सरकार	सशर्त चालु	२४५४०००	२३८११९८	७२८०२	
	सशर्त पुंजीगत	४१९०००००	३९५२६१७८.२०	२३७३८२१.८०	
	विषेश अनुदान	५९९५७६०	५९९५७६०	०	
	समपुरक अनुदान	९८८६०७०	९८८६०७०	०	
जम्मा		**६०२३५८३०**	**५७७८९२०६.२०**	**२४४६६२३.८**	**२४४६६२३.८**
कुलजम्मा		**३७६२४८००२**	**३३३४१०६३४.६५**	**४२८३७३६७.३५**	**४२८३७३६७.३५**

२.६ **बजेट पेश पारित र अख्तियारी** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उप प्रमुखले मिति २०८१/३/१० मा रु. ६३ करोड ४ लाख ९५ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८१/३/१८ मा पारित भएको छ । यसैगरी पालिकाका प्रमुखले मिति २०८१/०४ /०६ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ । ऐनले तोकेको समय भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरी बजेट कार्यान्वयन गरिनु पर्दछ ।

२.७ **खर्च बिश्लेषण** - स्थानीय आर्थिक र विनियोजन **ऐन, २०८१** बमोजिम नगरपालिकाले यसबर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु. १,०४,८६,४०२/- राजस्व बाँडफाँटबाट रु. ९,५७,५८,८१७/- र अनुदानबाट रु. ४४,०२,४२,९९५/- समेत रु.५४,६४,८८,२१४ /- आम्दानी भएकोमा गत वर्षको मौज्दात समेतबाट चालु तर्फ रु. ४०,३१,७०,७४०/- र पूँजिगत तर्फ रु. १४,०७,५२,८५८ /- समेत रु. ५४,३९,२३,५९८/- खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.९३ प्रतिशत मात्र रहेको छ । यसबर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रू. ९९ लाख १९ हजार खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ९४.५९ प्रतिशत रहेको छ । नगरपालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट ७४.१२ प्रतिशत चालु र २५.८८ प्रतिशत पूँजिगत खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट नगरपालिकाले बिकास निर्माण कार्यक्रम संचालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकम अधिक रुपमा बिकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

३ **योजना तथा वजेट कार्यान्वियन**

यस योजना तथा बजेटमा देखिएका प्रमुख व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन:

• अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा पालिकाले मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन । साथै दीगो विकासको लक्ष्यलाई स्थानीय तहमा

आन्तरिकीकरण गर्न आवधिक योजना तयार गरी लागू गरेको समेत छैन।

• सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८ ले बार्षिक रु. १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने ब्यवस्था छ । यस नगरपालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु. १४ करोड ७ लाख ५२ हजार पूँजीगत खर्च गरेको छ । तर नगरपालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम बार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो।अतः नगरपालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ अनुसार यस वर्ष थपघट समेत कार्यपालिकाको निर्णयबाट रु. १ करोड ७९ लाख ६६ हजार रकमान्तर गरेको छ। उक्त रकम वजेटको तुलनामा २.८५ प्रतिशत हुन्छ। आर्थिक वर्षको अन्तमा रकमान्तर गर्ने परिपाटीमा सुधार भएको पाइएन ।

उल्लेखित अवस्थाका कारण नगरपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन कुशल भएको देखिदैन । तसर्थ नगरपालिकाले योजना तथा बजेट कार्यान्वयनलाई विश्वसनीय र प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान पर्दछ ।

४ त्रैमासिक खर्च

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले त्रैमासिक प्रगती विवरण तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त त्रैमासिक खर्चको विवरण अनुसार कुल पुँजीगत खर्च रु. १४ करोड ७ लाख मध्ये प्रथम त्रैमासिकमा २.५७ प्रतिशत, दोश्रो त्रैमासिकमा ३.३८ प्रतिशत, तेश्रो त्रैमासिकमा १०.२७ प्रतिशत र चौथो त्रैमासिकमा ८३.७८ प्रतिशत खर्च गरेको छ भने असार महिनामा मात्र ५५.२२ प्रतिशत खर्च गरेको छ । कार्यान्वयनमा रहेका सबै योजनाहरुको निर्माण कार्य कार्यतालिका अनुरुप कार्य गराउन नसक्दा आर्थिक वर्षको अन्त्यतिर खर्चको भार परेको देखिन्छ । आर्थिक वर्षको अन्त्यमा हतारमा काम गराउँदा कामको नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गरी गुणस्तर कायम गर्न समेत कठिनाइ पर्ने भएकोले समयमै निर्माण कार्य गराई खर्च गर्नेतर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्ने देखिएको छ ।

खर्च विवरण	कुल खर्च		खर्च (रु.हजारमा)			
		प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	आषाढ महिना
पूँजीगत खर्च	१४०७५३	३६१२	४७६३	१४४५१	११७९२७	७७७२४
खर्च प्रतिशत	१००	२.५७	३.३८	१०.२७	८३.७८	५५.२२

५ क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति

स्थानीय तह विनियोजन ऐन, २०८१ बमोजिम क्षेत्रगत विनियोजन गरी सन्तुलित रुपले खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको २०८१।८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.सं.	क्षेत्र/ उपक्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)
१	आर्थिक विकास	२२३२३०९०.६४	२०७०४०५१.८	९२.७५
२	सामाजिक विकास	३१४४७५१००.	२८०४४४१३३.९३	८९.१८
३	पूर्वाधार विकास	१२६०९०९००.	१०२७६५७५५.४	८१.५
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	१५२३२०००.	१३७७८९८२.५२	९०.४६
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१३९९५२०१०.	११६२४१५०२.९२	८३.०६
कुल जम्मा		**६१८०७३१००.६४**	**५३३९३४४२६.५७**	**८६.३८**

उपरोक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये ८६.३८ प्रतिशत खर्च भएको छ । क्षेत्रगतरुपमा हेर्दा सबै भन्दा बढी आर्थिक विकास क्षेत्रमा ९२.७५ र कम पूर्वाधार विकासमा ८१.५० प्रतिशत बजेट खर्च भएको देखिन्छ । लक्षित बजेट पूर्णरुपमा कार्यान्वयन भएको पाईएन।

६ **चौमासिक प्रतिवेदन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले पालिकाको कोषबाट खर्च भएको रकमको चौमासिक प्रगति त्यस्तो अवधि समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्नुपर्ने र आफ्नो आय र व्ययको विवरण प्रत्येक महिनाको सात गतेभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्ने, स्थानीय सञ्चित कोषमा भएको आय–व्ययको चौमासिक शीर्षकगत विवरण तयार गरी संघीय अर्थ मन्त्रालय, प्रदेश अर्थ मन्त्रालय मन्त्रालय तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा उक्त व्यवस्था बमोजिम प्रतिवेदन गरेको देखिएन । ऐनको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ ।

७ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको छैन । समिति गठन नगर्रिँदा आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

८ **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख र सोको ब्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य श्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कन सहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका हरेक प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको संकलन र अभिलेख राख्ने कार्यमा पहल हुनु आवश्यक छ । तथ्याङ्कवेगर प्राथमिकतामा राखिएका योजना, बजेट, प्रक्रिया र कार्यान्वयनले उचित सार्थकता नपाउने हुँदा यस तर्फ पालिकाले अभिलेख ब्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

९ **योजनाको प्राथमिकीकरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची-३ मा आयोजना प्राथमिकिकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पानदनमुलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी, दीगो विकास र वातावरणीय संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा निम्नानुसार कुल ६६ योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

१ लाख सम्मको		१ देखि ५ लाख सम्मको		५ देखि १० लाख सम्मको		१० देखि २० लाख सम्मको		२० लाख भन्दा माथी		जम्मा	
संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
३१	१९८०	२२	५३७२	९	७४२५	२	२७५२	२	५६९९	६६	२३२२८

उपर्युक्त विवरण अनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिको खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ । पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

१० **बजेट सीमा निर्धारण समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) मा स्थानीयतहमा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरू फागुन महिनाभित्र सम्पन्न गरी सक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले चैत १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी कार्य समयमा गरेको छैन । अत: बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधिको तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

११ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरि लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले मिति २०७८।०८।१३ मा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (नमुना सहित) सबै स्थानीय तहहरूलाई तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न परिपत्र गरेको छ । तर पालिकाले कानुनमा भएको व्यवस्था वमोजिम त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागु गरेको देखिएन । पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्वन्धमा देखिएका केही बेहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन:

• आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को अनुसुची ११ बमोजिम स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन,

• स्थानीय तहबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्वियन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार गरी प्रगतिको समिक्षा गरेको पाईएन,

• पालिकाले आयोजना वा कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुटाई त्यस्ता आयोजनालाई प्राथमिकता दिएको देखिएन,

• वातावरण संरक्षणको एकीकृत दीर्घकालीन योजना तथा शहरीकरण भैरहेका स्थानलाई मध्यनजर गरी फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल पहिचान एवं कार्ययोजना तयार गरेको पाईएन,

• भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ मा उल्लेख भए बमोजिम पालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको अनुगमन तथा भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा स्वीकृत भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य, कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल स्पष्ट उल्लेख नगरी भ्रमण गर्ने गरेको र भ्रमण पश्चात् भ्रमण प्रतिवेदन लिने नगरेको तथा भ्रमण अभिलेख खाता पूर्ण रूपमा लागू गरेको पाईएन,

• स्थानीय तहले अधिकांस निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाईएन,

• सवारी साधन र मेशिनरी औजारको अभिलेखका लागि मलेप फारामको व्यवस्था छ । म. ले. प. फाराम ९०५ बमोजिम सवारी साधन सञ्चालन लगबुक अद्यावधिक गर्नु पर्ने र म. ले. प. फाराम ९०६ बमोजिम त्यस्ता सवारी साधन र मेशिनरीको मर्मत अभिलेख अध्यावधिक गरी राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस्ता अभिलेख अध्यावधिक गरी राखेको छैन । म .ले.प फारमले तोके बमोजिमका आन्तरिक नियन्त्रण पद्दति लागु गर्नु पर्दछ ।

• स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा नगरपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेको र अभिलेख राखेको पाइएन ।

• उपभोक्ता समितिलाई दिएको कामको अनुगमनबाट देखिएको व्यहोरा उल्लेख गरी प्रतिवेदन गर्ने तथा अनुगमनको व्यहोरा कार्यान्वयनको अवस्था मुल्याङ्कन गरेको पाइएन,

• पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन,

• स्थानीय तहले विगतमा परामर्शदाताबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेकोमा सोको कार्यान्वियन र अभिलेख तयार गरेको देखिएन,

• ठेक्काहरूको विस्तृत विवरण देखिने गरी ठेक्का अभिलेख खाता र कन्टिन्जेन्सी खाता तयार गरेको देखिएन,

• पालिकाले पालिका अन्तर्गतका सडकहरू मर्मत गरेको अभिलेख राखेको देखिएन, त्यसले गर्दा एकै स्थानमा दोहोरो पर्ने गरी मर्मत कार्य भए नभएको यकिन गर्न सकिएन,

• स्थानीय तहले विद्यालय अनुगमन गर्ने मापदण्ड तयार गरी नियमित अनुगमन गर्ने र अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था नगरेको,

• मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ को नियम ६ क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई प्रदान गरेको पाईएन,

• कार्यालयले उद्वेश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरू पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख तयार गरेको देखिएन,

• सञ्चालित योजनाको सूचना पाटीमा आय-व्यय, अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्यसम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनु पर्नेमा अधिकांश: पालना भएको पाईएन,

• सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लिखित सेवाहरूको कार्यान्वियन स्थिती अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाईएन,

• म.ले.प. फाराम ८०१ देखि ८०५ सम्मका फाराम तयार गरी सो अनुरूप बेरूजुको अभिलेख तयार गरेको देखिएन,

• मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँ विकास समितिको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरूजुको अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार असुल फछ्र्यौट तथा सम्परीक्षण कार्य गरेको देखिएन,

• राजस्व संकलन सम्बन्धमा सुचना प्रबिधिको प्रयोग गरी सबै कारोबार बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत गर्नुपर्नेमा अमानतवाट सङ्कलन गरेको नगद राजस्व असुली गरी निश्चित अवधि पश्चात् मात्र वैङ्क दाखिला गर्ने गरेको देखियो । सवै कारोवार वैङ्किक प्रणाली मार्फत संङ्कलन गरेको देखिएन,

• उपभोक्ता समितिहरू स्थायी लेखा नम्वर (PAN) मा आंशिक दर्ता भएको तथा विजक जारी गरेको पाईएन,

• अनुदान वितरण गर्दा लाभग्राही छनौटको मापदण्ड लागत साझेदारीको मापदण्ड तय गरेको पाईएन,

• कुनै रकम भुक्तानी गर्दा सम्वन्धित शाखावाट भुक्तानीको सिफारीस पत्र (म.ले.प.फा.नं. २०२) प्राप्त भए पश्चात मात्र भुक्तानी गर्नुपर्नेमा उक्त व्यवस्थाको पालना भएको देखिएन

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा गरेको पाईएन,

• पालिकाबाट सञ्चालित आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि मर्मत सम्भार कार्यविधि तर्जुमा गरेको पाइएन ।

• निजामती सेवा ऐन, २०४९ बमोजिम यस पालिकाकामा कार्यरत १७९ जना कर्मचारीको कार्य विवरण वनाई सोको आधारमा कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाईएन ।

• स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक योजना तयार भएतापनी सो कार्यान्वियनका लागि रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको पाईएन ।

अत: पालिकाको कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको तयार गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ

१२ नगर स्वास्थ्य र सरसफाई

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरुले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्ने कार्यको शुरुवात गर्न नसकेको कारण फोहरमैला व्यवस्थापनमा जटिलता देखिएको छ । फोहर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै

वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गरी उपयुक्त व्यवस्थापन गरेको देखिएन । फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी पालिकाको पर्यावरणलाई स्वच्छ राख्नुपर्दछ ।

१३ **ऐनको कार्यान्वयन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२(७) मा नगरपालिकाले नगरसभाबाट स्वीकृत सीमा र शिर्षक बाहिर गई बजेट खर्च गर्न नपाउने साथै दफा ७८ (५) मा नगरपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।यस नगरपालिकाले कतिपय कार्यक्रम नगरसभाबाट स्वीकृत भन्दा नगरकार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम विनियोजन गरी खर्च गरेको देखियो।नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका योजना तथा कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरेको पाइएन।यसबाट नगरसभाबाट स्वीकृत योजनामा खर्च भएको रकमको पारदर्शिता तथा जवाफदेहीता कायम रहेको देखिएन। नगरपालिकाले ऐनमा भएका व्यवस्थाको पालना गरी पारदर्शिता तथा जवाफदेहीता कायम गर्नुपर्दछ।

१४ **कानून निर्माण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रका विषयमा ऐन बनाउन तथा सोको अधिनमा रही आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड स्वीकृत गराई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले हालसम्म ऐन ५, नियमावली ३, कार्यविधि ५, निर्देशिका ४ र नम्स/कार्ययोजना ३ गरी जम्मा २० वटा कानून निर्माण गरेको विवरण प्राप्त भएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको परिधिभित्र रही पालिकाले कानुन कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

१५ **न्यायिक समितिको कार्यसम्पादन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ मा स्थानीयतहमा एक न्यायिक समिति गठन हुने व्यवस्था छ । त्यस्तै दफा ५३ मा त्यसरी गठन भएको न्यायिक समितिले आफूले गरेको कामको वार्षिक विवरण अध्यक्ष वा प्रमुख मार्फत सम्बन्धित सभामा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार न्यायिक समितिमा गत वर्ष बाँकी रहेका ३ र यस वर्ष दर्ता भएका १० गरी जम्मा १३ वटा उजुरी मुद्दा दर्ता भएकोमा १२ वटा उजुरी फर्छ्यौट भई १ वटा बाँकी रहेको देखिन्छ । त्यस्तै नियम ५३ बमोजिमको न्यायीक समितिले बार्षिक प्रतिवेदन सभा समक्ष पेश गरेको छैन । अत: ऐनमा भएको व्यवस्थाको पूर्ण पालना हुनुपर्दछ ।

१६ **सेवाप्रवाहको स्थिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ मा नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रको विषय उल्लेख छ। उक्त व्यवस्था बमोजिम पालिकाबाट यो वर्ष जन्म दर्ता ९६६ वटा, मृत्यु दर्ता २२७ वटा, बसाइँसराइ १७९८ वटा, विवाह दर्ता ३६२ वटा, सम्बन्ध विच्छेद ३४ वटा, गरेको विवरण प्राप्त भएको छ । सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग नगरेको कारण सेवा प्रवाह झन्झटिलो र ढिलो भएको देखिएको छ । सूचना प्रविधिको उच्चत्तम प्रयोग गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।

१७ **व्यवसाय कर**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क वापत रु.१०,१७,२०५/- कर सङ्कलन गरेकोमा पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छैन। यस वर्ष व्यवसाय दर्ता १४ वटा र नविकरण १९५ वटा गरेको पाइयो हालसम्म २०९ वटा व्यवसाय दर्ता भएको छ । तसर्थ पालिकाले क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ।

१८ **सामुदायिक वनबाट आय**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ ख मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्रि तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो कार्ययोजना बनाई पालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम सम्बन्धित पालिकाको संचितकोष जम्मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिका क्षेत्रभित्र ७४ सामुदायिक वन रहेकोमा सोको अभिलेख राखी कार्य योजना स्वीकृत गरेको तथा वन पैदावर बिक्रिबाट प्राप्त गर्नुपर्ने राजस्व दाखिला गर्नु गराउनु पर्नेमा सोको विवरण माग गर्ने, अभिलेख

अद्यावधिक गर्ने र राजस्व प्राप्ती गर्ने कार्यका लागि पालिकावाट कुनै पहल भएको देखिएन ।पालिका भित्र रहेका ७४ सामुदायिक वन मध्ये २ सामुदायिक वनले कार्ययोजना पेश गरेको पाईयो । लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश नगरेको सामुदायिक वन समुहलाई समेत प्रतिवेदन पेश गर्न लगाई दाखिला गर्न वाँकी राजस्व रकम असुल गरी दाखिला गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

१९ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**

कर्णाली प्रदेश स्थानीय सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८१ को दफा ७(१) बमोजिम दरबन्दी पदपूर्ति हुनुपर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ८३ जनाको स्थायी दरबन्दी करार ९४ जना र संघ कार्यक्रम ३ जना गरी जम्मा १८० जनाको स्वीकृत दरबन्दी रहेको र दरबन्दी बाहेक विभिन्न कार्यक्रम र करार अन्तर्गत ९७ जना दरबन्दी रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म स्थायी र करार समेत १७९ जना पदपूर्ति भएको देखिन्छ ।

क्र.स	स्वीकृत पद	संख्या	पदपूर्ति (आषाढ मसान्तको स्थिति)				रिक्त पद
			संघबाट समायोजन भई आएको	साविक स्थानीयमा कार्यरत	आन्तरिक पदपूर्ति	करारबाट	
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१	१				
२	अधिकृत शिक्षा	१	१				
३	सि.डि.ई.इन्जि.	१	१				१
४	अधिकृत सातौ प्रशासन	१	१				
५	लेखा अधिकृत लेखा प्रशासन	१	१				
६	सहायक पाचौं शिक्षा	१	१				
७	जनस्वास्थ्य अधिकृत स्वास्थ्य	१	१				
८	इन्जिनियर इन्जि	१	१	१			
९	अधिकृत छैठौ प्रशासन	४	१	३			
१०	आ.ले.प. अधिकृत लेखा प्रशासन	१		१			
११	आ.ले.प. सहायक पाचौ	१		१			
१२	प.हे.नी. स्वास्थ्य	१	१				
१३	हे.अ. स्वास्थ्य	१	१				
१४	सहायक पाचौ प्रशासन	५	३	२			
१५	लेखापाल लेखा प्रशासन	१	१	१			
१६	कम्प्युटर अपरेटर विविध	१		१			
१७	प्रा.स. शिक्षा	१	१				
१८	सव.इन्जिनियर इन्जि.	१३	१२	१			
१९	महिला विकास निरीक्षक विविध	१	१				
२०	अमिन सर्भे	४	४	१			
२१	सहायक चौथो प्रशासन	२	२				
२२	आ.ले.प. सहायक चौथो	१		१			
२३	सहायक महिला निरीक्षक विविध	१	१				
२४	कृषि प्रा.स. कृषि शाखा	२	२				
२५	कृषि ना. प्रा. स. कृषि शाखा	१	१				
२६	अधिकृत छैठौं पशुपक्षी शाखा	१	१				
२७	ना.प्रा.स. पशुपंक्षी शाखा	१	१				

क्र.सं	पद/ तह	दरबन्दी				कार्यक्रम		जम्मा
		स्थायी	अस्थायी	करार	ज्यालादारी	प्रदेश	संघ	
१	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	१						१
२	अधिकृत आठौ	१						१
३	अधिकृत सातौ	८						८
४	अधिकृत छैठौ	२५		३			३	३१
५	सहायक पाँचौ	४३		१८				६१
६	सहायक चौथो	५		२१				२६
७	ह.स.चा			५				५
८	कार्यालय सहायक			४७				४७
जम्मा		**८३**		**९४**			**३**	**१८०**

प्राविधिक कर्मचारी पदपूर्ती अवस्था:

क्र.सं	पद/ तह	आईटी	स्वास्थ्य	कृषी	पशु	वन	ईन्जिनियर	शिक्षा	नापी	जम्मा
१	अधीकृत आठौ	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	अधीकृत सातौ	०	१	१	१	०	०	०	०	३
३	अधिकृत छैठौं	१	६	०	०	०	३	१	०	११
४	सहायक पाचौं		२१	१	१	०	०	०	०	२३
५	सहायक चौथो		९	१	१	०	०	०	०	११

२० **कर्मचारी व्यवस्था**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ (८) मा नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयस, बगैंचे, प्लम्बर लगायतका पद तथा सेवामा बाहेक करारमा नियुक्त गर्न पाइने व्यवस्था छैन । पालिकाले देहायका ७ पद/तहमा कर्मचारी करारमा राखी यस वर्ष रु.६०,८९,९४४/- भुक्तानी गरेको पाइयो। कार्यबोझको आधारमा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण स्वीकृत गरी कानुन बमोजिम पारदर्शी हिसाबले कर्मचारी नियुक्ती गरी तलब भत्ता खर्च लेख्नुपर्नेमा पालिकाले सो अनुसार गरेको पाइएन । ऐनको व्यवस्था विपरित करारमा कर्मचारी नियुक्त गरी भुक्तानी गर्ने कार्य नियमसम्मत नदेखिएको रु.

क्र.सं	पद तह	संख्या	रकम
१	पशु प्राविधिक	२	७४३८४४
२	न.पा. सव-इन्जिनियर	१	४६१४९०
३	अमिन	१	३७१९२२
४	सहायक स्तर चौथो	२	७३३८४४
५	खानेपानी सहायक टेक्निसियन	१	३७१९२२
६	असिष्टेण्ट सव-इन्जिनियर	१	३७१९२२
७	सामाजिक परिचालक	११	३०३५०००
जम्मा			**६०८९९४४**

अनियमित भएको	६०,८९,९४४

२१ पदाधिकारी सुविधा

कर्णाली प्रदेश सरकारले स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुले पाउने सुविधा सम्बन्धी कानूनमा संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको ऐन,२०७७ जारी गरेको छ ।उक्त ऐनमा भएको ब्यवस्था अनुसार यस पालिकाबाट आ.व. २०८१/८२ मा रु. ९९ लाख १९ हजार सुविधा वापत भुक्तानी भएको छ ।

क्र.सं	विवरण	प्रमुख/ अध्यक्ष	उपप्रमुख/ उपाध्यक्ष	वडाअध्यक्ष ११ जना	कार्यपालिका सदस्य ८ जना	सभाका सदस्य ३९ जना	जम्मा
१	बैठक भत्ता	३४५००	३३०००	३९२५००	२३१५००	३०६०००	९९७५०००
२	यातायात खर्च	०	१४४०००	०	०	०	१४४०००
३	टेलिफोन, मोबाइल	३६०००	३६०००	३९६०००	१४४०००	४६८०००	१०८००००
४	पुस्तक, पत्रीका , ईन्टरनेट	३६०००	३६०००	३९६०००	१४४०००	४६८०००	१०८००००
५	अनुगमन खर्च	२१६०००	१६८०००	१०५६०००	४८००००	११७००००	३०९००००
६	अतिथि सत्कार	६००००	६००००	६६००००	१४४०००	४६८०००	१३९२०००
७	खानेपानी, बिजुली , सरसफाई	६००००	३६०००	२६४०००	१४४०००	२३४०००	७३८०००
८	चाडपर्व खर्च	१५०००	१५०००	१६५०००	१२००००	५८५०००	९०००००
९	विदुत तथा उर्जा खर्च	४८०००	३६०००	१३२०००	४८०००	२३४०००	४९८०००
जम्मा		५०५५००	५६४०००	३४६१५००	१४५५५००	३९३३०००	९९१९५००

२२ आयको अनुमान

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको ब्यवस्थापन गर्न सक्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ बिभिन्न शीर्षकमा अनुमानित रु. १ करोड १० लाख प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा रु. १ करोड ४ लाख ८६ हजार (९५.३२ प्रतिशत) प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

क्र.सं.	प्राप्तिको श्रोत	वार्षिक अनुमानित आय	आम्दानी
१	सम्पतीकर	४००००००	२५२६२५२.२७
२	भुमिकर/ मालपोत	०	७००
३	वहालकर	१५०००००	२१७६८१५.९६
४	सवारी साधन कर (साना सवारी)	५०००००	२२२५००
५	अन्यमनोरञ्जन कर	०	११३८५०
६	व्यवसाय बाहेक अन्यले भुक्तानी गर्ने	०	२५०
७	कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	०	४८२०.००
८	अन्यकर	०	७३४९१८
९	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०	१८८७२.५०
१०	अन्यसेवा शुल्क तथा बिक्री	०	४६५००.००
११	न्यायिक दस्तूर	५००००.००	०
१२	परीक्षाशुल्क	०	३४००.००
१३	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	०	१२०००.००
१४	नक्सापास दस्तुर	७०००००	२२७८२२.५५
१५	सिफारिश दस्तुर	१८०००००	८४१९५०
१६	व्यक्ति गतघटना दर्ता दस्तुर	०	२१८९००
१७	नाता प्रमाणित दस्तुर	०	६५०००.००
१८	अन्य दस्तुर	०	३४६८८०
१९	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	१०१७२०५
२०	अन्य क्षेत्रको आय	२००००००	१७६८८६२.१५
२१	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०	३७०७५.००
२२	अन्य राजस्व	०	४०१२५.००
२३	व्यवसायकर	४५००००	४२१५२.५०
२४	बेरूजू	०	१९५५१.००
जम्मा		**११००००००**	**१०४८६४०१.९३**

२३ **नविकरण शुल्क**

पालिकाले घ वर्गको निर्माण इजाजत पत्र प्रदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५को दफा ३ मा प्रत्येक आर्थिक वर्षको इजाजत पत्र अवधि मान्य रहने र अवधि समाप्त भएको तिन महिना भित्र संघ, प्रदेश र स्थानिय तहलाई तिर्नु पर्ने कर तिरी सकेको कर चुक्ताप्रमाण पत्र तथा फर्म वा कम्पनीको दर्ता नविकरण सहित अनुसूची-२ अनुसारको दस्तुर तिरी नवीकरण गरी पास बुक विवरण अद्यावधिक गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकामा इजाजत पत्र लिएका तोकिएको भन्दा ढिला गरी नविकरण नगरीएका निर्माण इजाजत पत्रको विवरण अद्यावधिक राखी उत्तः समय पछी नविकरण गर्दा थप नवीकरण दस्तुर लिएको पाइएन। कार्यविधि अनुसार तोकिएको अवधि भित्र नवीकरण नगरीएका निर्माण इजाजत पत्रको विवरण अद्यावधिक राखी उत्त समय पछी नविकरण गर्दा थप नवीकरण दस्तुर लिएर मात्र नविकरण गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्दछ।

२४ **सहकारी संस्थाको नियमन**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिका भित्र दर्ता भएका ५२ सहकारी संस्थाहरू मध्ये एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा (COPOMIS) ३१ वटाले विवरण दाखिला गरेको तथा २१ वटाले विवरण दाखिला नगरेको पाईयो। त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । दर्ता भएका सहकारी संस्था निस्कृय रही त्यस्ता संस्थाको कारोबार तथा दायित्वको शुक्ष्म मूल्याङ्कन गरेर नागरिकको पुँजी तथा बचत सुरक्षा गर्न अनुगमन गरी आवश्यक परेमा कानुन बमोजिमको कारवाही प्रकृया अगाडी बढाई ऐनमा भएका प्रावधान लागू गराउनेतर्फ पालिका क्रियाशील हुनुपर्ने देखिन्छ।

२५ **घर भाडा**

सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ९४(१) अनुसार क्षेत्रिय र जिल्ला स्तरको सार्वजनिक निकायको हकमा त्यस्तो निकाय र जिल्ला प्रशासन कार्यालय,जिल्ला समन्वय समिति र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयको सूचनापाटीमा कम्तिमा ७ दिनको सूचना टाँसगरी भाडाको प्रस्ताव माग गर्नु पर्ने र उपनियम ४ अनुसार घर भाडा निर्धारण समितिले तय गरेको दर रेटको आधारमा घर भाडा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले वडा नं २ कार्यालय, ८ नं वडा कार्यालय, ४ नं वडा कार्यालय, वेलाशपुर आयूर्वेद औषधालय र सामाजिक शाखा लगायत अन्य कार्यका लागि घरभाडा वापत रु.८,७५,७३०/- भुक्तानी गरेकाँ पाईयो । घर भाडामा लिँदा घर भाडा निर्धारण समितिले तय गरेको दर रेटको आधारमा मात्र लिनुपर्दछ ।

२६ **रितपुर्बकको कर बिजक**

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्मसँग तोकीएको ढाँचाको कर वीजक लिई खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले वार्ड न ८ को कार्यालय भवन निर्माण गर्ने निर्माण व्यवसायी निबृत्त निर्माण सेवा प्रा.लि. (भ्याट नं ६१०१४९९६९) लाई कुल बिजक रकम रु.११,२५,१४०/- मा गा. पा. पुंजिगत शिर्षकको भौ नं १५।०८१/७/ बाट रु. ५,६२,५७०/- र बांकी रु.५,६२,५७०/- संघिय पुंजिगत शिर्षकबाट भुक्तानी दिएको छ। उक्त भुक्तानीमा मूल्य अभिवृद्धि कर रु.१,२९,४४१/- रहेकोमा रु.३८,८३२/- कार्यालयले कट्टी गरी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा जम्मा गरी दिएको र बाँकि रकम रु.९०,६०९/- सम्बन्धित फर्मलाई भुक्तानी दिएको छ।फर्मले पेश गरेको कर बिजकको नम्बर मसी लतपतिई नम्बर नबुझिने रहेको छ। तसर्थ फर्मलाई भुक्तानी भएको मूल्य अभिवृद्धि कर रकम समायोजन भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९०,६०९

२७ **बढी भुक्तानी**

(..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **९,८२८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२८ **फिल्ड भत्ता**

सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी तथा प्रभावकारी बनाउनेसम्बन्धी मापदण्ड, २०८१ को दफा १५ मा कानूनबमोजिम बाहेक कुनै पनि प्रकारको प्रोत्साहन भत्ता, अतिरिक्त समय काम गरे बापतको भत्ता, जोखिम भत्ता, विशेष भत्ता लगायतका भत्ता प्रदान नगरिने उल्लेख छ भने नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय बजेट तथा कार्यक्रम महाशाखाको मिति २०७१।०५।०२ च नं ६८ को परिपत्र बमोजिम फिल्डमा घुमेर सेवा दिने कर्मचारीलाई अभिलेख राखी फिल्ड भत्ता दिने व्यवस्था छ। कर्णाली प्रदेशमा स्थानीय तहको कर्मचारीलाई फिल्ड भत्ता प्रदान गर्न सकिने कानूनी व्यवस्था छैन । पालिकाले देहायबमोजिम १६ जना प्राविधिक कर्मचारीलाई यस वर्ष फिल्डभत्तामा रु.११,८८,०००/- खर्च गरेको छ । प्रदेश सरकारले कर्मचारीको सेवासुविधा सम्बन्धी कानुनसमेत नबनाएको अवस्थामा पालिकाले फिल्ड भत्ता भुक्तानी गरेको देखिन्छ। अतः पालिकाले स्पष्ट कानुनी व्यवस्था वेगर फिल्ड भत्ता भुक्तानी अनियमित भएको रु.

अनियमित भएको	११,८८,०००

२९ **अन्य कार्यालयको खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ मा वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्दै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकमलाई स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा दीर्घकालीन पुँजी निर्माण हुने कार्यमा खर्च गर्नुपर्दछ । पालिकाले यो वर्ष विभिन्न कार्यालयको कार्यालय व्यवस्थापन खर्चका लागि रु.२,४३,४७७/- भुक्तानी गरेको छ । पालिकाले आफ्नो कार्य क्षेत्र भन्दा बाहिरको कार्यालय तथा संघ संस्थाको लागि बजेट विनियोजन गरी गरिएको निम्नानुसार खर्च मितव्ययी र बजेट प्रभावकारी भएको देखिएन । पालिकाबाट भएको यस्तो खर्च नियमसम्मत नदेखिएको रु.

गो.भौ.नं.।मिति	कार्यालय वा संस्थाको नाम	कामको प्रकृति	भुक्तानी रकम
२१।०८१।६।२०	नारायण बहुमुखी क्याम्पस	ज्यालादारी करार भुक्तानी	३००००
२९६।०८१।१२।५	नारायण बहुमुखी क्याम्पस	ज्यालादारी करार भुक्तानी	२९७००
५१९।०८२।२।३०	नारायण बहुमुखी क्याम्पस	ज्यालादारी करार भुक्तानी	२९७००
५१२।०८२।२।२९	चन्द्र बहादुर स्मृति प्रतिष्ठान सुचना तथा संचारकेन्द्र	भवन मर्मत	९४३७७
६२३।०८२।३।१७	नारायण बहुमुखी क्याम्पस	ज्यालादारी करार भुक्तानी	२९७००
७३५।०८२।३।२४	जिल्ला कारागार	प्लाइवोर्ड जडान	३००००
जम्मा			**२४३४७७**

अनियमित भएको	२,४३,४७७

३० **प्रमाण कागजात**

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **२६२,८३९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३१ **प्रशिक्षक भत्ता**

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **२,५५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **१,०२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३२ **सरकारी खर्च गर्ने कार्यविधि**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४(२) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा मितव्ययी तरिकाले खर्चको मापदण्ड बमोजिम स्रोत साधनको उच्चतम प्रतिफलको उचित गुणस्तर हासिल हुनेगरी खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले देहायका

शिर्षिकमा गरेको बजेट विनियोजनको रु.१,१८,३०,०००/- मध्ये रु.१,०८,२६,३५३/- खर्च गर्दा मितव्ययिता र गुणस्तर कायम हुनेगरी खर्च व्यवस्थापनलाई नीतिगत रुपमा सम्बोधन गरी मितव्ययिता हुने गरी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

क्र.सं	खर्च शिर्षकनं	विषय	बजेट	खर्च	गतवर्षको खर्च	घटी/ बढी प्रतिशत
१	२२२१२	ईन्धन	५००००००	४७७४०४२	४२८१७४७	११.५
२	२२६११	भ्रमणर अनुगमन	१५०००००	१४९८९३४	१४६१८२८	२.५४
३	२२१३४	मर्मतखर्च	२३३००००	२१२४३९८	१९८४७३३	७.०३
४	२२१३४	बैठकभत्ता	१५०००००	९४७५००	९३४४००	१.४
५	२११४१	विविधखर्च	१५०००००	१४८१४७९	११९९०६१	२३.५५

३३ **सामान प्रयोग भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२४** को निर्णयले रू **४१५,५९३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३४ **बढी भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(१०) अनुसार भुक्तानी दिंदा रित पुगे नपुगेको एकिन गरी भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले ५ वटा टनेल प्रति एकको रु.१,३०,०००/- मा कृषकले रु.३९,०००/- र पालिकाले रु.९१,०००/- ब्यहोर्ने गरी जम्मा रु.६,५०,०००/- को लागत अनुमान तयार भएको छ। पालिकाले बारीपाटा कृषक समुहका ५ वटा टनेल निर्माण वापत कर्णाली एग्रिकल्चर सप्लायर्सलाई भौ नं ९५।०८२/०१/२३ बाट रु.५,००,०००/- लाखमा अग्रिम कर रु.८,६२८/- कट्टी गरी रु.४,९१,३७२/- भुक्तानी दिएको छ।तयार भएको प्राविधिक लागत अनुमान अनुसार पालिकाले प्रति एक टनेलको रु.९१,०००/- का दरले मात्र भुक्तानी पर्ने हुन्छ।संलग्न कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन अनुसार ३ वटा टनेल मात्र निर्माण भएको देखिन्छ। २ वटा टनेल निर्माण नभएकोले उपभोक्ताको लागत साझेदारीसहितको रकम बढी भुक्तानी भएकोले उक्त रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२,२७,०००

३५ **नागरिक भत्ता**

पालिकाले कार्यविधिसमेत नबनाई एकल पुरुष तथा एकल महिला भत्ता वितरण गरेको पाइयो । जसमा देखिएको व्यहोरा देहाय बमोजिम छन् :

३५.१ **एकल पुरुष तथा महिला भत्ता** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले उपयोगिता सिर्जना हुने गरी अधिकतम प्रतिफल दिने कार्यक्रम छनौट गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आफ्नो क्षेत्रमा अनुत्पादक, पूँजी वृद्धि नहुने, महत्वकांक्षी एवं वितरणमुखी योजनाहरुलाई निरुत्साहित गर्दै उत्पादनमूलक योजनाहरुमा बजेट विनियोजन गरी नेपाल सरकारले प्रदान गर्नेसँग दोहोरो नपर्ने गरी कार्यविधि स्वीकृत गरेर मात्र कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्दछ । नेपाल सरकारले सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत मासिक रुपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान गर्दै आएको छ ।तर पालिकाले नेपाल सरकारले प्रदान गरेको सुविधामा दोहोरो पर्नसक्ने समान प्रकृतिको एकल पुरुष तथा एकल महिला भत्ता वितरण कार्यविधिसमेत रु. ८ लाख ४० हजार देहायबमोजिम वितरण गरेको देखियो । आन्तरिक श्रोतले चालु खर्च पनि धान्न नसकेको अवस्थामा अनुत्पादक, नगद वितरणमुखी योजनाहरुलाई निरुत्साहित गर्न पालिकाले ध्यान पुर्याउनुपर्ने देखिन्छ ।अतः पालिकाले श्रोतलाई उच्चतम प्रतिफल र काममा दोहोरपना नहुने गरी खर्च गर्नुपर्दछ ।

वडा नं	एकल पुरुष संख्या	एकल महिला संख्या	दर	मासिक जम्मा	यस वर्ष कुल भुक्तानी
१	३	४	१०००	७०००	८४०००
२	१	२	१०००	३०००	३६०००
३	७	०	१०००	७०००	८४०००
४	६	०	१०००	६०००	७२०००
५	८	२	१०००	१००००	१२००००
६	४	०	१०००	४०००	४८०००
७	७	०	१०००	७०००	८४०००
८	२	२	१०००	४०००	४८०००
९	११	१	१०००	१२०००	१४४०००
१०	४	०	१०००	४०००	४८०००
११	६	०	१०००	६०००	७२०००
जम्मा					**८४००००**

३५.२ **दोहोरो भत्ता**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **१२,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३६ **भरपाई पेश हुनुपर्ने**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **७०,९६४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३७ **धरौटी फिर्ता**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२४(२) मा कट्टा गरेको धरौटी फिर्ता गर्दा निर्माण व्यवसायीले सम्वन्धित आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा कर विवरण पेश गरेको प्रमाण पश्चात फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था पालिकाले देहाय अनुसारका फर्मलाई धरौटी रकम फिर्ता दिदा मुल्य अभिबृद्धी कर समायोजन भएको पत्र बिना करचुक्ता प्रमाण पत्रको आधारमा धरौटी रकम फिर्ता दिएको छ। मुल्य अभिबृद्धी कर समायोजन भएको पत्र बिना धरौटी रकम फिर्ता दिदा मुल्य अभिबृद्धी कर दाखिला नहुन सक्दछ। तसर्थ मुल्य अभिबृद्धी कर समायोजन भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

भौ.न. / मिति	फर्मको नाम	रकम
५।०८१।६।२१	श्रेष्ठ ट्रेडिङ्ग कन्सर्न एण्ड सप्लायर्स	१५५५०६
४।०८१।६।२१	जगन्नाथ कन्स्ट्रक्सन	३४९९४५
६।०८१।६।३०	न्यू कालिका निर्माण सेवा	१६२३२५
८।०८१।८।१९	खार्पुनाथ निर्माण सेवा	३०३६५०
९।०८१।९।३	डि.सी .कन्स्ट्रक्सन	१३५०६७८
१४।०८२।२।१८	सोलुसन ईन्टरनेशनल प्रा.लि.	४६९६७५
१७।०८२।३।४	आर.आर.कन्स्ट्रक्सन	१६३५१४
	जम्मा	२९५५२९३

प्रमाण पेश नगरेको	२९,५५,२९३

३८ **विजक नं प्रष्ट नभएको**

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्मसँग तोकीएको ढाँचाको कर वीजक लिई खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले गणेशस्थान पत्र्चदेवल सडक स्तरोन्नतीको कार्य गर्ने निर्माण ब्याबसायि आर.आर. कन्स्ट्रक्सन (३००५९५६१७) लाई अन्तीम बिल वापत भौ नं १७८।०८३।३।२३ मा रु.१५,५८,५५२/- भुक्तानी दिएको छ।उक्त भुक्तानीमा मूल्य अभिवृद्धि कर रकम रु.१,७८,१५२/- मा कार्यालयले रु.५३,६४६/- कट्टी गरी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा बुझाएको र बाकी रु.१,२४,५०६/- सम्बन्धित फर्मलाई नै भुक्तानी दिएको छ।निर्माण ब्याबसायिले पेश गरेको बिजक नम्बर हातले लेखेको छ। हातले बिजक नम्बर लेखि भुक्तानी लिएको मूल्य अभिवृद्धि कर रकम समायोजन भएको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१,२४,५०६

३९ **अनुत्पादक खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले उपयोगिता सिर्जना हुने गरी अधिकतम प्रतिफल दिने कार्यक्रम छनौट गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले देहाय अनुसार मन्दीर निर्माण कार्यक्रममा खर्च गर्दा सोबाट पालिकालाई प्रतिफल प्राप्त हुने देखिदैन । अनुत्पादकखर्चलाई नियन्त्रण गर्नुपदर्छ । केही उदाहरणहरु देहाय अनुसार छन् ।

क्र.स.	योजनाको नाम	रकम
१	बज्र भैरब मन्दीर निर्माण	४७०८५७
२	मस्टाथान बागारासी मन्दीर निर्माण	९३८६३
३	उत्तिसे मस्टा मन्दीर निर्माण	९५०००
४	जगन्नाथ मन्दीर निर्माण	१९००००
५	महादेब मस्टा मन्दीर निर्माण	१८८३०६

४० **बिल नभएको**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **३४,४६७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४१ **जिन्सी आम्दानी बाध्नुपर्ने**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **१८४,७९५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४२ **भरपाई पेश हुनुपर्ने**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **४२,९९६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४३ **टाटामाखु खानेपानी तथा सरसफाई कार्य**

टाटामाखु खानेपानी तथा सरसफाई कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा देखिएका ब्यहोरा निम्नानुसार छन् ।

४३.१ टाटामाखु खानेपानी तथा सरसफाई कार्यका लागि कुल लागत अनुमान रु.९५,२३,२३४/- मा उपभोक्ता समितिले रु.२३,१९,६६७/-, नगरपालिकाले रु.२१,६८,३२८।- र हेल्भेटास संस्थाले नगद रु.२२,०७,५०५।- र जिन्सी रु.२८,२७,७३३।- ब्यहोर्ने गरी संझौता भएको छ।कुल लागत अनुमानमा उपभोक्ता समितिले २४.३६ प्रतिशत रकम ब्यहोर्ने उल्लेख छ।पालिकाले पेश गरेको कार्यसम्पन्न प्रतिबेदनमा पालिकाको अंशको मात्र रु.२३,२५,२७२/- कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरी उपभोक्ताको अंश रु.४,६५,९५९।- अर्थात २०.०३ कट्टी गरी भौ नं १६९।०८२।३।२२ बाट रु.१८,५१,३१२।- उपभोक्ता समितिलाई भुक्तानी दिएको छ।सम्पूर्ण कार्यको कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरेको छैन।यस सम्बन्धमा हेल्भेटास संस्थाले पालिकाको ब्यहोर्ने रकमको छुट्टै र आफुले ब्यहोर्ने रकमको छुट्टै कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरेको पालिकाबाट जानकारी भएको छ।संस्थाले आफुले ब्यहोर्ने रकमको आफै भुक्तानी दिएको छ। हेल्भेटास संस्थाले कति काम गर्यो सो को कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन छैन।तसर्थ सम्पूर्ण कार्यको एकिकृत कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन पेस हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९५,२३,२३४

४३.२ उपभोक्ता समितिसंग भएको संझौता अनुसार उपभोक्ता समितिले २४.३६ प्रतिशत रकम ब्यहोर्ने उल्लेख छ। पालिकाको अंशको मात्र रु.२३,२५,२७२।- कार्यसम्पन्न प्रतिबेदनमा उपभोक्ताले समितिले आफ्नो अंश रु.४,६५,९५९।- अर्थात २०.०३ मात्र ब्यहोरेको छ। संझौता भन्दा घटी ब्यहोरेको रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	१,००,६८४

४४ **मौरीघार भुवापानी खानेपानी तथा सरसफाई कार्य**

मौरीघार भुवापानी खानेपानी तथा सरसफाई कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा देखिएका ब्यहोरा निम्नानुसार छन् ।

४४.१ मौरीघार भुवापानी खानेपानी तथा सरसफाई कार्यका लागि कुल लागत अनुमान रु.९६,९४,६४२।८८ मा उपभोक्ता समितिले रु.२३,५५,७३३।४२, नगरपालिकाले रु.२२,३९,५२०। र हेल्भेटास संस्थाले नगद रु.२०,७५,५७६।- र जिन्सी रु.३०,२३,८१३।९९ ब्यहोर्ने गरी संझौता भएको छ।कुल लागत अनुमानमा उपभोक्ता समितिले २४.३० प्रतिशत रकम ब्यहोर्ने उल्लेख छ।पालिकाले पेश गरेको कार्यसम्पन्न प्रतिबेदनमा पालिकाको अंशको मात्र रु.२०,४१,७४१।७२ कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरी उपभोक्ताको अंश रु.४,७०,१४२।- अर्थात २३.०३ कट्टी गरी भौ न १६८।०८२।३।१९ बाट रु.१५,७१,५९९।- उपभोक्ता समितिलाई भुक्तानी दिएको छ।सम्पूर्ण कार्यको कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरेको छैन।यस सम्बन्धमा हेल्भेटास संस्थाले पालिकाको ब्यहोर्ने रकमको छुट्टै र आफुले ब्यहोर्ने रकमको छुट्टै कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरेको पालिकाबाट जानकारी भएको छ।संस्थाले आफुले ब्यहोर्ने रकमको आफै

भुक्तानी दिएको छ। हेल्भेटास संस्थाले कति काम गर्यो सो को कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन छैन।तसर्थ सम्पूर्ण कार्यको एकिकृत कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन पेस हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९६,९४,६४३

४४.२ उपभोक्ता समितिसंग भएको संझौता अनुसार उपभोक्ता समितिले २४.३० प्रतिशत रकम व्यहोर्ने उल्लेख छ। पालिकाको अंशको मात्र रु.२०,४१,७४१।७२ कार्यसम्पन्न प्रतिबेदनमा उपभोक्ताले समितिले आफ्नो अंश रु.४,७०,१४२।- अर्थात २३.०३ मात्र व्यहोरेको छ। संझौता भन्दा घटी ब्यहोरेको रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२५,९३०

४५ **खानेपानी योजना तथा सुदृढ तालिम बढी भुक्तानी**

आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(१०) अनुसार भुक्तानी दिंदा रित पुगे नपुगेको एकिन गरी भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ।खानेपानी योजना तथा सुदृढ तालिम वापत खम बहादुर थापालाई ९।०८१।११।२२ बाट रु.३,३८,४५२/- भुक्तानी दिएको छ।उक्त खर्चमा प्रशिक्षक राजेन्द्र जैंसीलाई ४ दिन कक्षा लिए वापत रु. २४,०००/- तयारी वापत रु.६,०००/- मा कर रु.३,६००/- कट्टी गरी रु.२०,४००/- भुक्तानी दिएको छ।उपलब्ध भएको वास कार्यक्रमको नर्मसमा प्रशिक्षकलाई प्रति कक्षा रु. ५,०००।- दिने उल्लेख र तयारी वापत रकम दिने उल्लेख छैन। बढी भुक्तानी भएको र दिन नमिल्ने रकम भुक्तानी दिएको कर बाहेक रु.३,४००।- असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	३,४००

४६ **सहजकर्ता भत्ता बढी भुक्तानी**

आर्थिक कार्यबिधि तथा बित्तिय उत्तरदायित्व नियमावलि २०७७ को नियम ३९(१०) अनुसार भुक्तानी दिदा रित पुगे नपुगेको एकिन गरी भुक्तानी दिनुपर्दछ। खानेपानी योजना तथा सुदृढ तालिम वापत बिद्यालयका प्रअ तथा शिक्षकलाई ५ दिन तालिम दिए वापत खम बहादुर थापालाई भौ नं ७।०८१।११।१ बाट रु.६,४४,८८३।- भुक्तानी दिएको छ। उक्त भुक्तानीमा प्रशिक्षक होम नाथ आचार्यलाई तयारी वापत ३ दिन र सहजकर्ता वापत ५ दिन गरी जम्मा ८ दिनका प्रति दिन रु.१०,०००।- का दरले रु.८०,०००।- भुक्तानी दिएको छ। वास कार्यक्रमको नर्मसमा बाह्य जिल्लाका प्रशिक्षकलाई सहजकर्ता वापत प्रति दिन रु.५,०००।- दिने उल्लेख र तयारी वापत रकम दिने उल्लेख छैन। बढी भुक्तानी भएको र दिन नमिल्ने रकम भुक्तानी दिएको कर बाहेक रु.३४,०००।- सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	३४,०००

४७ **बजेट समर्पण**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ५० मा बजेट समर्पण गर्ने गराउने वित्तीय उत्तरदायित्व मन्त्रालयको हकमा विभागीय मन्त्रीको हुने उल्लेख छ । त्यस्तै सोही ऐनको दफा २१ को उपदफा ३ मा विनियोजन ऐनमा समावेश भएको कुनै रकम र सो रकमबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम आर्थिक वर्षको दोस्रो चौमासिकसम्म खर्च नभएको वा बाँकी अवधिसम्म खर्च हुन नसक्ने भएमा लेखा उत्तरदायी अधिकृतले त्यस्तो रकम चैत्र १५ भित्र अर्थ मन्त्रालयमा समर्पण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । संघीय शशर्तबाट यस पालिकामा दैलेख ऐतिहासिक गढी मर्मत सम्भार नारायण न.पा. को लागि विनियोजन भएको रु.९० लाख बजेटमा ठेक्का व्यवस्थापन सूचना लगायतमा रु. २ लाख खर्च भई बांकी रु. ८८ लाख बजेट कार्यान्वियन नभएको अवस्थामा समेत बजेट समर्पण गरेको देखिएन।उक्त गढी निर्माण कार्यको लागि पुरातत्व विभागबाट स्वीकृत ड्रइङ, डिजाइन र लागत अनुमान सहित पठाउंदा ढिला हुन गएको र गढी क्षेत्रको जग्गाको स्वामित्व पालिकाको नाममा नरहेको कारणले कार्यान्वियन हुन नसकेको पालिकाको भनाई रहेको छ। ऐनबमोजिम समयमै बजेट समर्पण नगर्दा बजेट निष्क्रिय रहेको देखिन्छ । कार्यान्वयन हुन नसकेका योजनाको बजेट समर्पण गर्ने कार्य कानूनको प्रावधान बमोजिम समयमै गर्नतर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ ।

४८ **सशर्त बजेट पुन प्रयोग**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४५ अनुसार सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरणको रकममध्ये सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्र खर्च नभई बाँकी रहेको शसर्त, विशेष र समपूरक अनुदान स्थानीय तहले सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । प्रदेश समपुरक अनुदान सम्वन्धी कार्यविधी, २०७५ बमोजिम खरिद व्यवस्थापन ठेक्का मार्फत हुने उल्लेख छ। पालिकामा शशर्त बजेट अन्तर्गत देहायको योजनमा रु.१,९०,००,०००/- बजेट प्राप्त भएकोमा ठेक्का व्यवस्था वापत रु. रु.१,०७,३९,६३८/- खर्चभई बाँकी रहेको रकममा को पुन कोटेशनमार्फत निम्नानुसार रु.५१,१६,७०५/- भुक्तानी भएको पाइयो ।यसरी वर्षको अन्तिममा ठेक्का व्यवस्थापनबाट बचत भएको रकमबाट हुने कार्य योजनाको सूरु लागतममा नै समावेश नगरी कोटेशनबाट कार्य गराएको देखिन्छ । यस्तो बजेटबाट कार्य गर्दा तोकिएको काममा मात्र खर्च गर्नुपर्नेमा अन्य कार्य कोटेशन मार्फत गराएको अनियमित भएको रु.

कार्यक्रमको/ योजनाकोनाम	**ठेक्काव्यवस्थापन मार्फत कार्य**		**कोटेशनमार्फत कार्य गराएको**		
	बजेट	**खर्च भएको रकम**	**निर्माण व्यवसायी**	**भौ नं/ मिति**	**खर्च रु.**
तर्ताङसरस्वति मन्दिर बाखोर धर्मशाला ज्यामिरे खोला सडक स्तरोन्नति	५० लाख	२७६४८६९	सरस्वतिनिर्माण सेवा	४६/ २०८२/ ०३/ १७	९९४०३१
			टि एण्ड टी कन्स्ट्रक्सन	७३/ २०८२/ ०३/ २५	९७४४८७
सामुदायिकयोगा भवन घेराबार तथा पूर्वाधार निर्माण	२० लाख	१३८४५९५	अनिष्मानिर्माण सेवा	४४/ २०८२/ ०३/ १७	५०६२४०
फुल गोसपलचर्च भौतिक संरचना निर्माण	२० लाख	१२३६०४९	दिपमालाकन्स्ट्रक्सन	७५/ २०८२/ ०३/ २३	६५८३३८
शहिदस्मृति पार्क संरचना कुसुकोट	९० लाख	५३५४१२५	एम विइन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन	७८/ २०८२/ ०३/ २५	९९०१२२
			ग्रिट इम्पाएर कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	७९/ २०८२/ ०३/ २५	९९३४८७
जम्मा		**१०७३९६३८**	**जम्मा**		**५११६७०५**

अनियमित भएको	५१,१६,७०५

४९ **अधुरा आयोजना**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२५ वमोजिम खरिद सम्झौतामा उल्लेखित अवधी भित्र कार्यसम्पन्न गरी प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आयोजनाले सम्झौतामा तोकेको समयमा कार्य सम्पन्न नगरी पटक पटक गरी म्याद थप गर्दा समेत पनि उक्त अविध भित्र कार्य सम्पन्न नगरी निमर्ण कार्य अधुरै रहेको देखियो । आयोजनाले देहायका निर्माण कार्यको सार्वजनिक खरिद ऐन तथा सम्झौता वमोजिम निर्माण कार्य फरफारक गरिनु पर्दछ ।

क्र.सं.	**निर्माण कार्य**	**निर्माण व्यवसायी**	**संझौता मिति**	**सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति**	**यो वर्ष सम्मको खर्च**	**भौतिक प्रगति**
१	वडा नं. ४ को वडा कार्यालय भवन निर्माण कार्य	जयदुर्गा एस.एस. कन्स्ट्रक्सन	२०८१.०८.२८	२०८२.०२.२९	३२४८१९७	७० प्रतिशत
२	वडा नं. २ को वडा कार्यालय भवन निर्माण कार्य	जयदुर्गा एस.एस. कन्स्ट्रक्सन	२०८१.०८.२८	२०८२.०२.२९	३३०७९१०	६५ प्रतिशत
३	वडा नं. ११ को वडा कार्यालय भवन तला थप गर्ने कार्य	न्यू कालिका निर्माण सेवा	२०८२.०२.०८	२०८२.०३.१५	०	८० प्रतिशत
४	कृष्ण मन्दिर बुढाथोकी नौवा मिलचोक चुत्रा खोलबारी सडक मर्मत	शिभिल निर्माण सेवा	२०८२.०२.०८	२०८२.०३.१५	०	८० प्रतिशत

५० आयोजना विस्तृत प्रतिवेदन खर्च

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ मा सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा उपलब्ध जनशक्तिबाट कुनै काम हुन नसक्ने भएमा परामर्श सेवा खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ, साथै बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वयन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना/डीपीआर/आइईई लगायतको अध्ययत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस कार्यालयले यो बर्ष स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहायबमोजिमको १ वटा डिपिआर १ वटा वातावरणीय परिक्षण गरी रु. ७ लाख ३२ हजार ३ सयको खरिद सम्झौता गरी परामर्शदाताबाट कार्य गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरको छ ।

क्र.सं.	कार्य विवरण	परामर्शदाता	स्वीकृत रकम	खर्च रकम
१	रामपुर नयाँगाउँ विजौरा सडक विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन	पि.एण्ड आर इन्जिनियरिङ्गकन्सल्टेन्सी एण्ड कन्सट्क्सन	५०००००	२३७३००
२	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिबेदन	सक्रिय परामर्श सेवा प्रा.लि.	५०००००	४९५०००
जम्मा			१००००००	७३२३००

५१ श्री त्रिभुवन माध्यमिक विद्यालय

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ।पालिकाले त्रिभुवन माध्यमिक विद्यालयको कोटेशनमार्फत् दोस्रो तला स्याव निर्माणको लागि रु.९,७६,३२०।–, व्यवस्थापन खर्च रु.२,००,०००।– र विद्यालय मार्फत विद्यालय भवन निर्माणको लागि ठेक्का सम्झौता बमोजिम रु.६१,८५,५२४।– समेत गरी भौ नं ५३/२०८२/०३/२० बाट रु.७५,०१,४०४।– श्री त्रिभुवन माध्यमिक विद्यालयलाई भुक्तानी गरेको छ। उक्त रकम मध्ये विद्यालयले रु.११,१५,८८०।– को विर भरपाई संलग्न गरिएको छ।विद्यालयमार्फत नै ठेक्का व्यवस्थापन भई भवन निर्माण कार्य निर्माणधीन अवस्थामा रहेको पालिकाको भनाई रहेको छ। प्राविधिक नापी मूल्याङकन नगरि विद्याललयमा निकासा दिएको रकम रु.६१,२८,५२४।– को प्राविधिक नापी किताव, कार्य सम्पन्न पेस हुनुका साथै व्यवस्थापन गर्च को विल भरपाई नपुग रु.२,५७,०००।– समेत गरी रु.६३,८५,५२४।– को नापी किताव एवं कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन लगायत विल भरपाई पेस हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	६३,८५,५२४

५२ पञ्चदेवल प्रा.वि. भवन निर्माण (ठेक्का नं ९/०८१/०८२)

प्रदेश विशेष अनुदानबाट कार्यान्वयन हुने गरी पञ्चदेवल प्रा.वि. भवन निर्माण कार्यको लागि कार्याललये मूल्यअभिवृद्धिकर सहित रु.४३,१६,१०४/- को लागत अनुमान स्वीकृत गरेको छ।उक्त निर्माण कार्यको लागि विद्युतीय बोलपत्र गरेकोमा ७ निर्माण व्यवसायीले विद्युतीय बोलपत्र पेस गरेकोमा सबैभन्दा न्यूनतम रु.२८,७७,६३९।४१ कबोल गरेको निर्माण व्यवसायी जी आर एन कन्स्ट्रकसनले बोलपत्र सूचनामा माग गरे बमोजिमको म्याद पुग्ने विड वण्ड पेस नगरेकाले मूल्याङकनमा अगाडी नबढाउने निर्णय भई दोस्रो न्यूनतम मूल्याङ्कित रु.२९,१२,३२३।४० कबोल गर्ने निर्माण व्यवसायी रोयल सेलेक्ट कनस्ट्रक्सनसंग मिति २०८२/०१/२९ सम्म निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न मिति २०८१/०९/२७ मा खरिद सम्झौता भई प्राविधिक नापी कार्यसम्पन्न पश्चात् रु.२८,९७,४७७/- भुक्तानी भएको देखिन्छ।

५३ निर्माण कार्यको नाँप

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ ।पालिकाबाट निर्माण भएका सम्पूर्ण निर्माण कार्यहरुको नाँपसंग भिडान हुनेगरी चेनेज खुलाई स्लोप कटिङ्ग लगायत फिलिङ्ग एरिया एवं परिमाण यकिन हुने ड्रइङ्ग संलग्न गर्ने गरेको छैन । सडक तथा भवन निर्माण जस्ता निर्माण कार्यमा समेत ड्रइङ्ग संलग्न नगरेबाट बिलमा उल्लेखित परिमाण यकिन हुने अवस्था छैन ।

सडक निर्माणमा रिटेनिङ्गवाल लगाएकोमा चेनेज खुलाउने नगरेको, ग्याविन जालीको नाप एवं परिमाण गर्दा लेयर सहितको ड्रइङ्ग समावेश गर्ने नगरेको, उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनामा सामाग्री विवरण (Material Breakdown) नदिने, निर्माण कार्यसंग दक्ष तथा अदक्ष श्रमिक बिश्लेषण नगरेबाट उपभोक्ताले डोर हाजिरमा उल्लेख गरेको जनशक्ती मेल नखाने, उपभोक्ताको बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको लगायत अवस्था देखिन्छ ।अधिकांश योजनाहरुमा लागत अनुमान बरावर मूल्याङ्कन भएको देखिँदा वास्तविक काम सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिँदैन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति, म्याद थप लगायतका बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क स्पष्ट उल्लेख गर्ने गरेको पाईएन । प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नर्म्स बमोजिम ड्रइङ्ग लगायत चेनेज, स्थान, परिमाण खुल्ने अन्य पुष्टयाइ गर्ने कागजात संलग्न गरी निर्माण कार्यको नाँप एवं परिमाण वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

५४ कार्य स्वीकार तथा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११७ को उपनियम (२क) मा निर्माण कार्यको कम्तिमा नब्बे प्रतिशत भौतिक प्रगति भएको र आयोजनाको उद्धेश्य अनुरुप सो निर्माण कार्य सामान्य प्रयोग वा सञ्चालनमा आएको अवस्थामा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले अनुरोध गरेमा कार्य स्वीकार प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । सोही नियमावलीको नियम १२५ को उपनियम (२) मा निर्माण कार्य सम्पन्न भई त्रृटी सच्याउने दायित्वको अवधी सम्पन्न भएपछि त्यस्तो निर्माण कार्य तोकीए बमोजिम भए नभएको सम्बन्धित प्राविधिकबाट जाँचबुझ गराई कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले निर्माण गरेका सम्पूर्ण निर्माण कार्यको कार्य स्वीकार तथा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन एकैपटक जारी गरेको कारण निर्माण कार्यको नियमानुसारका कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन जारी भएको अवस्था छैन । निर्माण कार्यको त्रृटी सच्याउने अवधि समाप्त भएपछि मात्र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरी संरचनाहरुको यथार्थता एकिन गर्नु पर्दछ ।

५५ खरिद कारवाहीको अभिलेख

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४९ (१) अनुसार सार्वजिनक निकायले हरेक खरिद कारबाहीको निम्ति छुट्टै फाईल खडा गरी उपनियम २ ले तोके बमोजिमका कागजातहरु सहित अद्यावधिक अभिलेख राख्नु पर्ने र उपनियम ३ मा यस्तो अभिलेख खरिद कारबाही टुङ्गो लागेको सात वर्ष सुरक्षित राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले बोलपत्र र सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट भएका खरिद कारवाहीका लागी फाईल खडा गरेको भएता पनि खरिद नियमावलीले तोके बमोजिमका सबै कागजातहरु सिलसिलेबार मिलाएर उक्त फाईलमा राखेको देखिएन । साथै ठेक्का सम्बन्धी गौश्वार लगत (म.ले.प.फा.नं. ५०७) समेत तयार गरी राखेको पाइएन । जसले गर्दा खरिद कारबाही, ठेक्का व्यवस्थापन र सम्झौता कार्यान्वयन सम्बन्धी कारोबारको परीक्षण गर्न सहज भएन । सबै खरिद कारवाहीको अद्यावधिक अभिलेख राखी खरिद कारवाहीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ ।

५६ उपभोक्ताको काम

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायवाट निर्माण कार्य गराउँदा वा सो सम्वन्धी सेवा प्राप्त गर्दा रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागि हुन सक्ने प्रकृतिका कार्य गराउन वा सेवा लिन सकिने उल्लेख छ। साथै नियमावलीको नियम ९७ (१४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायवाट काम गराउदा श्रममुलक कामको निर्धारण, काम वा सेवामा मितव्ययीता, गुणस्तरीयता, दिगोपना अभिवृद्धि गर्ने तरिका, आम्दानी खर्चको अभिलेख, काम वा सेवाको सुपरिवेक्षण र अनुगमन जस्ता विषयमा सार्वजनिक निकायले अपनाउनुपर्ने कार्यविधी सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले निर्धारण गर्न सक्ने उल्लेख छ।पालिकाले बाटो निर्माण, भवन निर्माण जस्ता कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गराई उपभोक्ताले निर्माण कार्यमा प्रयोग गरेको लोडर, एक्जाभेटर, डोजर, रोलर जस्ता हेभि मेशिनहरु प्रयोग गरेको, विल भर्पाईको आधारमा निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको, प्राविधिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ। उपभोक्ता मार्फत सम्पन्न गरिएका आयोजना श्रम मुलक, मितव्ययी, गुणस्तरीय र दिगोपना अभिवृद्धि हुने खालको हुनुपर्नेमा सो अनुसारको देखिएन। सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले समेत उपभोक्ता समितिवाट गराउन सक्ने कामको कार्यविधी हालसम्म तयार गरेको पाईएन। सार्वजनिक खरिद ऐनमा भएको खरिद सम्वन्धी प्रकृयाको अवलम्वन गर्दै श्रममुलक काम उपभोक्ताबाट र अन्य जटिल तथा निर्माण व्यवसायी प्रयोग गर्नुपर्ने काम प्रतिस्पर्धात्मक विधिबाट सम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ।

५६.१ **निर्माण कार्यको गुणस्तर** - उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन हुने आयोजनाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, अनुगमन समिति र कार्यालयको हो । यसका लागी स्वीकृत ड्रइङ्ग, डिजाइन र स्पेसिफिकेशन बमोजिम निर्माण सामग्रीको गुणस्तर कायम गर्नुपर्ने, निर्माण विधि र प्रकृया कार्यालयसँग भएको सम्झौता बमोजिम हुनुपर्ने, मितव्ययिताका लागि स्थानीय स्तरमा उपलब्ध, गुणस्तरयुक्त सामग्रीको उपयोग गर्नुपर्दछ । तर यस पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत् भएका निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न विभिन्न निर्माण सामग्रीको प्रयोगशाला परीक्षण गर्ने/गराउने, सिमेण्ट मोर्टार तथा कंक्रिट क्यूब टेष्ट, फलामे डण्डीको टेन्साइल टेष्ट, ग्याबियन तारजालीको ल्याब टेष्ट गराउने जस्ता कार्य गराएको पाइएन । जसले गर्दा निर्माण कार्यमा आवश्यक गुणस्तर कायम भएको सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । अतः निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न आवश्यक मात्रामा गुणस्तर परीक्षण गराउने तर्फ कार्यालयको पहल हुनुपर्दछ ।

५६.२ **उपभोक्ता समितिको बिल भरपाई** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(६) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले हरेक किस्ताको कामको प्राविधिक मूल्याङ्कन बिल भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात त्यस्तो समिति वा समुदायको वैठकबाट अनुमोदन गराई सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ।यो वर्ष पालिकाले उपभोक्ता समितिबाट सम्पन्न भएका अधिकांश योजनामा प्राविधिक नापी तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा उपभोक्ता समितिलाई रकम भुक्तानी गरेको देखियो। उपभोक्ता समितिले प्राविधिक नापी तथा उपभोक्ताको बिल पेश गर्दा आंशिक रूपमा मात्र डोर हाजिरी तथा खर्चका बिल भरपाई संलग्न गरी पेश गर्ने गरेको देखियो।नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरूप उपभोक्ता समितिले खर्चको बिल भरपाई उक्त समुहको वैठकबाट समेत अनुमोदन गर्ने गरेको देखिएन।यस सम्बन्धमा फिल्डमा गई प्राविधिकले पेश गर्ने वास्तविक नापी तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा रकम भुक्तानी गर्ने गरेको पालिकाले जानकारी दिएतापनि योजनामा प्रयोग भएका सामग्री खरिदको समेत बिल पेश नहुँदा नापी अनुसारको वास्तविक परिमाण र लागत कै सामान प्रयोग भयो भनि आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था रहेन । गत विगत वर्षका प्रतिवेदनहरुमा समेत यस सम्बन्धमा सुझाव दिँदै आएकोमा यस अवस्थामा सुधार भएको देखिएन ।

५६.३ **प्राविधिक बिल** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ (१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ्ग बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ । उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित अधिकांश योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ । लागत अनुमान बरावर नै मूल्याङ्कन तथा कार्यसम्पन्न पेश भएको देखिएकाले वास्तविक काम कति भएको हो भन्ने सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था रहेन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, कार्य सम्पन्न भएको मिति, नापजाँच गरेको मिति लगायतका बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उल्लेख गरेको पाईएन । प्राविधिकले उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित भएर बनाउनुपर्दछ।

५६.४ **विमा** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२(१) मा बीस लाख रुपैयाँ भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले निर्माण कार्यमा संलग्न हुने जनशक्ति, मेसिन र सम्पूर्ण निर्माण कार्यको तोकिए बमोजिमको विमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष उपभोक्ता समितिमार्फत निर्माण सम्पन्न गराएको कुनै पनि निर्माण कार्यको विमा गराउको छैन । यसले गर्दा निर्माण कार्यको जोखिम बढ्न गई निर्माण कार्य समयमा सम्न्न नहुने जस्ता जोखिम बढेर जान्छ । अत: निर्माण कार्यमा हुने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण गर्न अनिवार्य रुपमा विमा गराउनु पर्दछ ।

५७ **शिक्षक दरवन्दी, पदपूर्ति र विद्यार्थी संख्या बिचको अनुपात**

शिक्षा नियमावली, २०५९(संसोधन सहित) को नियम ७७(१) मा सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी संख्या सामान्यतया उपत्यका तथा तराई, पहाड र हिमाली क्षेत्रमा क्रमशः ५०, ४५ र ४० हुनुपर्ने व्यवस्था छ।कूल ३८ सामुदायिक विद्यालय भएकोमा समग्रमा ५८१७ विद्यार्थी हुँदा अनुपात १:३१ देखिन्छ।३८ विद्यालय मध्ये श्री इश्वरीय प्रा.वि साँडु बाहेक अन्यमा अनुपात पुगेको देखिदैन। शिक्षक विद्यार्थी मिलाउन र खर्चलाई उपलब्धीमुलक र प्रभावकारी वनाउन विद्यालय मर्जर र शिक्षक दरबन्दी मिलानको कार्य गर्नुपर्दछ । यस आ.व.मा पालिका अन्तर्गतका ३९ सामुदायिक विद्यालयहरुमा देहायको शिक्षक तथा विद्यार्थीहरु रहेका छन।

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	स्थायी शिक्षक	करार राहत शिक्षक	संघीय अनुदानशिक्षक	पालिका अनुदानशिक्षक	जम्मा शिक्षक	पदपूर्ति भएकाशिक्षक	विद्यार्थी संख्या	शिक्षकविद्यार्थी अनुपात
१	श्रीत्रिभुवन मा.वि. वजार	१४	१४	०	०	२८	२८	१०४६	१:३८
२	श्रीसरस्वती मा.वि. तर्ताङ	५	८	१	२	१६	१६	५५९	१:३५
३	श्रीजनता मा.वि. कोटथाप्ला	६	३	२	४	१५	१५	२२०	१:१५
४	श्रीनारायण आ.वि. बजार	७	३	०	१	११	११	१२३	१:१२
५	श्रीवसन्त मा.वि. किमुगाउ	८	८	०	०	१६	१६	२३९	१:१५
६	श्रीनेरा मा.वि. कालिमाटी	७	४	२	१	१४	१४	२६६	१:१९
७	श्री हिमालय मा.वि.भवानी	५	२	२	१	१२	१२	१८८	१:१६
८	श्रीरेडक्रस मा.वि. भूर्ती	६	३	३	७	१९	१९	२७९	१:१५
९	श्रीमहेन्द्र मा.वि. सोत	६	११	०	०	१७	१७	४८६	१:२९
१०	श्रीजनता आ.वि. नयाँ बजार	५	२	०	१	८	८	३२०	१:४०
११	श्रीरैनादेवी मा.वि. टाटामाखु	६	४	१	१	१२	१२	३०६	१:२६
१२	श्रीजनजागृती आ.वि. प्यूसे	३	३	१	२	९	९	१४०	१:१६
१३	श्रीरैनादेवी आ.वि. काँडा	३	३	१	१	८	८	१९८	१:२५
१४	श्री बालभैरब आ.वि.कुइकुना	३	०	०	०	३	३	४६	१:१६
१५	श्रीदीपशिशु आ.वि. सिमाडा	४	१	०	०	५	५	३४	१:७
१६	श्रीभैरब आ.वि. बिजौरा	३	२	१	२	८	८	६२	१:८
१७	श्रीनवदुर्गा आ.वि. छातीकोट	३	३	२	४	१२	१२	१८६	१:१६
१८	श्री रत्न	२	३	०	१	६	६	११३	१:१९

	प्रा.वि.साल्खर्क							
१९	श्रीजनता प्रा.वि. कुसाडा	३	०	०	२	५	५	७४	१:१५
२०	श्रीईश्वरी प्रा.वि सौंडु	४	२	०	१	७	७	६५	१:७०
२१	श्रीपञ्चदेवल प्रा.वि. भूर्ती	४	१	०	०	५	५	१०५	१:२१
२२	श्रीनेरा प्रा.वि डाडागाउँ	२	२	०	०	४	४	६७	१:१७
२३	श्रीसामुदायिक प्रा.वि. विसुन्ना	१	०	०	३	४	४	७६	१:१९
२४	श्रीरामगगन प्रा.वि. थाली	०	१	०	०	१	१	२४	१:२४
२५	श्रीजनकल्याण प्रा वि पिपलडाडा	१	१	०	०	२	२	४६	१:२३
२६	श्रीखड्क प्रा.वि. कोलटाँकुरा	२	१	०	१	४	४	५२	१:१३
२७	श्रीबालमन्दीर प्रा.वि. बजार	२	१	०	०	३	३	५०	१:१७
२८	श्रीजनता आ.वि. बालचौर तौलिया	२	१	०	१	४	४	३०	१:८
२९	श्रीजानकी आ.वि. देउलकाँडा	२	२	१	३	८	८	१०३	१:१३
३०	श्रीभैरव आ.वि. लुछेकाँडा	०	०	०	१	१	१	२२	१:२२
३१	श्रीबत्ती प्रा.वि. रातापानी	०	१	०	०	१	१	१६	१:१६
३२	श्रीबडाभैरव आ.वि. जुफियाँ	१	१	१	३	६	६	१०४	१:१८
३३	श्रीजनसहयोग आ.वि. जार्जखोला	०	३	०	०	३	३	५३	१:१८
३४	श्रीतामाखानी आ.वि. खुर्सानीबारी	१	०	०	०	१	१	२१	१:२१
३५	श्रीपञ्चकोशी आ.वि. गाईखुरे	०	२	०	०	२	२	३३	१:१७
३६	श्रीदेउती प्रा वि धुल्पुर	१	०	०	१	२	२	१७	१:९

३७	श्री जनश्रम प्रा.वि.नुनदिने चौर	०	०	०	२	२	२	२३	१:१२
३८	डाँफे प्राथामिक विद्यालय	१	०	०	१	२	२	२३	१:१२
जम्मा		१२३	९६	१८	४९	२८६	२८६	५८१७	१:२१

५८ **नि:शुल्क शिक्षा**

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा स्थानीय तहको अधिकारको सूची अन्तर्गत रहेको देखिन्छ। अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा २७ मा निजी लगानीका विद्यालयले प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा देखि बाह्र कक्षा सम्मका कूल विद्यार्थी संख्या अनुसार पांचसय जनासम्म, पांचसय देखि आठसय जनासम्म र आठसय भन्दा बढी विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयले क्रमशः कम्तीमा दश, बाह्र र पन्ध्र प्रतिशत विद्यार्थीलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्न स्थान आरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १५१ मा संस्थागत विद्यालयले गरीव, अपाङ्ग , महिला, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्र वृत्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । यसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका विद्यालयको अनुगमन गरी यस्ता छात्रवृत्ति कार्यक्रमको कार्यान्वयनको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी छात्रवृत्ति पाउने विद्यार्थीको नाम, ठेगाना र रकम पालिकाको र सम्वन्धित विद्यालयको वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

५९ **दिवा खाजा अनुदान**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **२१,३०५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **३,२२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **१,१६०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **२,२८५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६० **निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **५९,६७४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **२९,८४८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **१५,३५९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **१४,०१२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **५,०७०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **८,४९७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **६,५६८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **१,३४९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६१ **छात्रवृति अनुदान**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **४,८००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **३,२००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **६,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **८००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-७** को निर्णयले रू **३,२००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६२ **विद्यालयको अनुगमन नियमन व्यवस्था**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आधारभुत देखि माध्यामिक तहसम्मका विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति निर्माण,अनुगमन मुल्याङ्कन तथा नियमन सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित पालिकाले गर्ने व्यवस्था छ।यस पालिका अन्तर्गत ४ सामुदायिक सिकाई केन्द्र र ३९ विद्यालय रहेको छ। पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक नीति निर्माण,अनुगमन मुल्याङ्कन तथा नियमन सम्बन्धि मापदन्ड तयार गरि कार्यान्वियन गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाइएन जसबाट विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर तथा अनुगमन कार्य प्रभावकारी रुपमा संचालन हुन नसक्ने देखिएकाले अनुगमन तथा नियमन मापदण्ड तयार गरी विद्यालय अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

६३ **न्यानो झोला कार्यक्रम**

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शनमा प्रसुतिका आधारमा अनुमान गरी न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरिद गरी सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्ने

व्यवस्था छ । यस पालिका अन्तर्गतका ४ बर्थिङ सेन्टरमा गत वर्ष को मौज्दात ११५ थान न्यानो झोला रहेकोमा यस वर्ष २०० थान रु.१,७९,८९६/- मा खरिद गरेको पाइए पनि यस वर्ष ९७ मात्र प्रसुति भएको अभिलेखबाट देखिन्छ। पालिकाको विभिन्न स्वास्थ्य संस्थामा खरिद गरिएका २१८ थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका छन्। खरिद भएका त्यस्ता झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परीक्षण गरेको देखिएन। तसर्थ माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरी गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ। लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

६४ **नमुना विद्यालयलाई अनुदान**

शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.१३ को उपक्रियाकलाप नं. ९.७ र ९.८ मा भएको व्यवस्था तथा नमुना विद्यालय विकास एवम सञ्चालन निर्देशिका,२०७४ (संसोधनसहित) बमोजिम कार्यसम्पादन करारका आधारमा प्रधानाध्यापक र शिक्षकका लागि कार्यसम्पादन सम्झौता बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफfरिसमा प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराउने र नमुना विद्यालयले शैक्षिक तथा व्यवस्थापकीय योजना कार्यान्वयनका लागि विद्यालयले पेस गरेको गुरुयोजना बमोजिम IEMIS मा प्रविष्ट भएको विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा अनुदान दिने र सम्झौताबमोजिम कार्य प्रगितको निरन्तर अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले सोहि बमोजिमका कार्यहरु सम्पन्न गर्ने गरी श्री त्रिभुवन नमुना माध्यमिक विद्यालयलाई रु. ४६,००,००० भुक्तानी दिएको छ । विद्यालयले विद्यालयको गुरुयोजना, वार्षिक योजना र नमुना विद्यालय व्यवस्थापन निर्देशिका वमोजिम शैक्षिक गुणस्तर सुधार हुने व्यवस्थापकिय कार्यहरु योजना अनुरुप भए नभएको पालिकाले अनुगमन र मुल्याङ्कन गरी योजनाको पुर्ण पालना गराउनेतर्फ विशेष ध्यान दिनुपर्दछ ।

६५ **स्यानिटरी प्याड**

शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि आ.व. २०८१/८२ को क्रियाक्लाप नं. २.७.१३.२३ मा स्थानीय तह अन्तर्गत सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयका कक्षा ६-८ सम्म अध्ययनरत छात्रालाई वार्षिक १० महिना अवधीका लागि निःशुल्क सेनिटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि प्रति विद्यार्थी अनुदान दिने व्यवस्था छ। पालिकाले यस आ.व.मा पालिका अन्तगर्तका सामुदायिक विद्यालयहरुलाई सेनेटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि १७ लाख ७९ हजार ३६० रकम निकासा गरेको छ।पालिकाबाट निकासा भएको अनुदान रकमबाट विद्यालयहरुले माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरि गुणस्तरीय स्यानिटरी प्याड खरिद गरी वितरण गर्नुपर्दछ र लामो समय भन्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले खरिद भएका स्यानिटरी प्याड तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परिक्षण गरेको नदेखिएकोले पालिकाले त्यसतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

६६ **बढी तलब भुक्तानी**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१२** को निर्णयले रू **२,४४६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६७ **जिन्सी व्यवस्थापन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९(३) र (४) बमोजिम पालिकाले जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन तालुक कार्यालयमा पठाएपछि सोको सम्बन्धमा कुनै निर्देशन पठाएमा सो समेत बिचार गरी लिलाम बिक्री गर्नुपर्ने सामान ६ महिनाभित्र र मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भए ३ महिनाभित्र लिलाम बिक्री वा मर्मत सम्भार गरिसक्नुपर्ने उल्लेख छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको मिति २०८१।०४।०८ को पत्रसंख्या २०८१।०८२ चलानी नं २३ गते सबै सरकारी कार्यालयलाई सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS-V२) को दोस्रो भर्जन मिति २०८१।०४।२० गतेबाट अनिवार्य प्रयोग गर्नुपर्ने गरी परिपत्र भएको छ। यस सम्बन्धमा देखिएका बेहोरा निम्न अनुसार छनः

६७.१ **जिन्सी निरीक्षण** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ र १०६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस कार्यालयले पेश गरेको जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा मर्मत गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएका टेवल -२ जिन्सी सामान तथा लिलाम गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएका मोबाईल-८, ब्याट्री-१५, डिजिटल तराजु - १ थान लगायतका जिन्सी मालसामानहरु मर्मत तथा लिलाम गरेको पाइएन।अत: जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा लिलाम गर्नुपर्ने भनी उल्लेख भएका सामानहरुको लिलाम गर्नुका साथै मर्मत गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएका सामानहरु समयमै मर्मत गरी प्रयोगमा ल्याउनु पर्दछ।

६७.२ **जिन्सी सामानको मौज्दात** - महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट विकास गरिएको प्रणाली अन्तर्गत PAMS -V१ बाट PAMS-V२ मा भएका खप्ने मालसामानको विवरण मात्र जिम्मेवारी सर्ने व्यवस्था देखिएकोमा खर्च भएर जाने मालसामानको विवरण सहित स्वतः जिम्मेवारी सर्ने व्यवस्था हुन सकेको अवस्था देखिएन। कार्यालयबाट आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा खरिद गरिएका खर्च भएर जाने मालसामान, खर्च भएको परिमाण तथा आर्थिक वर्षको अन्तमा बचत भई २०८१।८२ मा मौज्दात सार्नुपर्ने सामानको विवरण सहित जिन्सी निरीक्षण गरेको देखिएन । साथै लेखापरीक्षणको क्रममा कार्यालयको PAMS -V१ प्रणाली परीक्षण गर्दा रु. १०,००० /- बराबरको खर्च भएर जाने मालसामानको मौज्दात बाँकी देखियो । कार्यालयले PAMS -V१ मा मौज्दात बाँकी देखिएको खर्च भएर जाने सामान PAMS -V२ मा सार्नुपर्दछ ।त्यस्तै, दाखिला नं ३५९ मिति २०७९/०१/१९ PAMS-V२ मा अ.ल्या भई आएको राउटर DXL दाखिला गर्दा मूल्यको ठाउँमा परिमाण र परिमाणको ठाउँमा मूल्य भएकोले मिलान गर्नुपर्ने र विद्युतिय उपकरण शिर्षकमा विद्युतिय तारलाई परिमाण १५० मिटर तार हुनुपर्नेमा १५० वटा तार भएकोले मिलान गर्नुपर्दछ।

६८ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ बमोजिम स्थानीय तहमा रोजगारीका पर्याप्त अवसर सिर्जना गरी उपलब्ध जनशक्तिको महत्तम उपयोग गर्दै आर्थिक विकासमा योगदान पुर्याउने तथा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ।यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकामा ११ वटा योजना सञ्चालन गरी श्रमिक ज्याला खर्च र सामाग्री खरिद समेत रु.५६,११,२००/- बजेट विनियोजन गरी रु. ५५,१७,०६३/- खर्च गरेको छ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ को अनुसूची-३ मा सुचिकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम एक सय दिनको रोजगारी उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था भएपनि पालिका अन्तर्गत छनोट भएका योजनामा अधिकतम १०० र न्यूनतम ९३ दिन रोजगार पाएतापनि सुचिकृत भएका ३१९८ व्यक्ति मध्ये ८४ जना बाहेक ३११४ जनाले सय दिनको रोजगार प्राप्त गरेको देखिदैन।पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।उक्त खर्चवाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन । कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप बेरोजगार सूचीमा सुचिकृत भएका सम्बन्धित क्षेत्रका बेरोजगारलाई रोजगारी दिने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

६९ **मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

कर्णाली प्रदेशभित्र कामको सृजना गरी बेरोजगार युवालाई रोजगारी दिने उद्धेश्यले मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ जारी भई मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यविधि, २०७८ बमोजिम पालिकामा ११ वटा योजना सञ्चालनमा विनियोजित रु. १ करोड ६५ लाख मध्ये रु १ करोड ५० लाख २३ हजार खर्च भएको छ। सो सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्न अनुसार छनः

६९.१ **रोजगारी स्थिति** - मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ को परिच्छेद-३ (६) मा मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट विनियोजन भएको रकम श्रमिकको ज्यालामा खर्च गरी श्रमिकको बैंक खातामा निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यक्रममा छनोट भएका प्रतिवडा १ आयोजनाका दरले ६ वटा कार्यक्रममा श्रमिक ज्याला रु.७९,५५,७२२।– तथा सामाग्री खरिदमा रु.७०,६७,५७४।– खर्च

भएको छ । पालिका अन्तर्गत मुख्यमन्त्री रोजगगार कार्यक्रम अन्तर्गत छनौट भएका ११ वटा कार्यक्रम तथा योजना सम्पन्न गर्न सुचिकृत भएका २७५ जना श्रमिकले रोजगारी प्राप्त गरेका छन् । कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप बेरोजगार सूचीमा सुचिकृत भएका सम्बन्धित क्षेत्रका बेरोजगारलाई रोजगारी दिने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

६९.२ **सार्वजनिक लेखापरीक्षण -** मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ को दफा १४ बमोजिम आयोजना कार्यन्वयन गर्ने निकायले अन्तिम भुक्तानी गर्नुपूर्व आयोजनाको लागत, प्रगति विवरण, खर्चका बिल भरपाई, श्रमिकको नाम, प्राप्त रकम र खर्च विवरण लगायतका विषयको सार्वजनिक लेखापरिक्षण गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष सञ्चालित आयोजनाहरुको निर्देशिका बमोजिम सार्वजनिक लेखापरीक्षण गराएको छैन । कार्यविधिले तोकेका सुचकहरु समावेश गरी सार्वजनिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्दछ ।

७० सामाजिक सुरक्षा

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नवीकरण तथा लगत कट्टा तोकिएको मिति भित्रै अनिवार्य रुपमा गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, प्रत्येक बर्ष लगत अध्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने, भत्ता वितरण गर्दा बैंक मार्फत वितरण गर्नुपर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चलान गर्न नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रिकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरि अधावद्यिक गर्ने जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्बन्धित स्थानीय निकायको हुने व्यवस्था गरेको छ।यो वर्ष पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण शिर्षकवाट रु. ११,८९,७९,६०८/- खर्च गरेकोमा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट सोझै लाभग्राहीको खातामा जम्मा हुने गरी इएफटि मार्फत भुक्तानी गरेको छ। यस सम्वन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय वमोजिम रहेका छन् ।

७०.१ **सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण -** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुँदा नं २२ अनुसार अनुसूची १० बमोजिमको ढाँचामा पालिकाले वैङ्क सँग सम्झौता गरी पालिकामा रहेकोमा ११ वडाहरुको सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रभु,एनएमबि,एनआईएमबि र कुमारी बैङ्कबाट वितरण गराउदै आएको छ। पालिकाबाट तयार गरेको फरवार्ड फिड अनुसार यस वर्ष जेष्ठ नागरिक, जेष्ठ नागरिक दलित, एकल महिला, विधवा, पूर्ण अपाङ्ग, अतिअसक्त अपाङ्ग, वालपोषण दलित बर्गमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नको लागि बैंकलाई पठाएको तथ्याङ्क देहाय अनुसार छ ।

लाभग्राहीको प्रकार	प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक		जम्मा खर्च रकम
	संख्या	खर्च रकम	संख्या	खर्च रकम	संख्या	खर्च रकम	संख्या	खर्च रकम	
जेष्ठ नागरिक	१३२९	१५४९११६२	१३३४	१५८४०६११	१३३६	१४८४७६८५	१३६०	१६८०६६४७.३४	६२९८६१०५.३४
जेष्ठ दलित	२७६	२१७८५४०	२७४	२१८६१५३	२७४	२०४०२२०	२६१	१५०७८००	७९१२७१३
एकल महिला	१८३	१४६०३४०	१७८	१४१७७८०	१७२	१२८७४४०	१७२	२८३२६६०	६९९८२२०
विधवा	४४९	३५५११००	४५२	३५९७४७३	४६६	३४७१३००	४७५	२५१७१००	१३१३६९७३
क वर्ग	८२	९७५६८८	८३	९९००७०	८४	९०५७३०	८५	९२१४७२	३७९२९६०
ख वर्ग	१८१	१४४९१२०	१८०	११४२७४३	१८१	११४६९९२	१९३	१००५४७०	४७४४३२५
क्षेत्र तोकिएका	१८५१	२८७३२०४	१८२४	२८३४५९८	१११९	२८२८०७६	१९०७	४२८३८३२	१२८१९७१०
दलित बालबालिका	८४७	१३२०२९७	८३९	१२९९२८०	९१३	१३१४७२९	९१२	२६५४२९६	६५८८६०२
जम्मा	**५१९८**	**२९२९९४५१**	**५१६४**	**२९३०८७०८**	**५३४५**	**२७८४२१७२**	**५३६५**	**३२५२९२७७.७**	**११८९७९६०८.३४**

७०.२ **लगत कट्टाको अभिलेख -** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुँदा नं ११ मा मृत्यू भएमा, बसाइँ सरी गएमा, एकल वा विधवा महिलाले विवाह गरेमा, बालबालिकाको हकमा पाँच बर्ष (साठी महिना) उमेर पूरा भएमा, नवीकरण नगरेमा, एक आर्थिक बर्षको कुनै पनि किस्ता रकम नबुझेमा बा बैंक मार्फत वितरण भएकोमा लगातार एक बर्षसम्म खाता निष्क्रिय भएमा वा अयोग्य व्यक्तिले भत्ता प्राप्त गरेको प्रमाणित भएमा त्यस्ता लाभग्राहीको नाम सम्बन्धित स्थानीय तहको मूल अभिलेखबाट कट्टा गर्नुपर्ने तथा लगत कट्टा

गरिएको व्यहोरा अभिलेखमा स्पष्ट जनाई सम्बन्धित स्थानीय तहको वडाका सचिब वा निजले तोकेको जिम्मेवार पदाधिकारीले प्रमाणीत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षणको क्रममा मुल अभिलेख खाता र आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लगत कट्टाको विवरण माग भएकोमा मृत्यु भएका, वसाईसराई भए गएका तथा आएका नागरिकहरुको अभिलेख प्रणालीमा जनाएको विवरण मात्र तयार गरेको छ।पालिकाले मुल अभिलेख खाता र लगत कट्टाको स्पष्ट अभिलेख नभएकाले कार्यविधिको बुँदा नं. १२ बमोजिम लगत कट्टा गर्नुपर्ने लाभग्राहीको लगत कट्टा भए नभएको र लगत कट्टा गर्नुपर्ने व्यक्तिलाई समेत भुक्तानी भएको छैन भनी एकीन गर्न सकिएन। आगामी दिनमा पालिकाले कार्यविधिको पालना गर्दै सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीको विवरण अध्यावधिक गरी भत्ता वितरण गर्नुपर्दछ।

७०.३ **पारदर्शिता र जवाफदेहिता** - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुँदा नं ३२ अनुसार स्थानीय तहहरुको कार्यालयले सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्वन्धी जानकारी (लाभग्राहीको नाम दर्ता तथा नविकरण प्रकृया, भत्ताको दर, प्राप्त हुने वैक र लाभग्राहिले पुरा गर्नुपर्ने प्रकृया) स्थानीय सामाजिक सस्था, गैरसरकारी सस्था, सामाजिक परिचालनमा संलग्न संस्थाहरुको सहयोग लिएर अनिवार्य रुपमा प्रचार प्रसार गर्नुपर्ने र यस सम्बन्धि सुचना स्थानीय एफ एम लगायतका संचार माध्यमहरुबाट प्रचार प्रसार गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने र सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहिहरुको नाम नामेसी सम्वन्धीत स्थानीय तहको वेभसाइटमा राख्नुपर्नेमा सो पालना गरेको पाइएन । यसले गर्दा भत्ता वितरण पारदर्शी ढङ्गबाट भएको छ भनि एकीन हुने अवस्था देखिएन। कार्यविधिमा भएको व्यवस्थाको पालना गर्नेगराउने तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

७०.४ **एक आर्थिक वर्षमा एक पटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण** - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुदा नं. २६(३) मा एक आर्थिक वर्षमा एकपटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण सेवा प्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीका सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक छानविन गरी कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाईएमा सम्बन्धित बैंकबाट लगत कट्टा हुने मिति सम्मको रकम सम्बन्धित हकवालालाई भुक्तानी गरी सो मिति भन्दा पछिको रकम फिर्ता गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाले वैङ्क मार्फत उक्त विवरण प्राप्त गरी लाभग्राहीको विवरण र अवस्थाको एकिन गरेको छैन। कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम सेवाप्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विवरण प्राप्त गरी लाभग्राही विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

७०.५ **सार्वजनिक सुनुवाई** - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को बुँदा नं ३४ मा स्थानीय तहले भुक्तानी गरेको रकम र बुझिलिनेहरुको नामावली स्थानीय तहका कार्यालयका अतिरिक्त सम्बन्धित वडा कार्यालयमा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्ने र वडा समितिले प्रत्येक चौमासिकमा कम्तीमा एक पटक सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्नेछ। सार्वजनिक सुनुवाईमा प्राप्त गुनासा तथा सुझावहरु मध्ये आफुले सक्ने कुराहरु सम्बोधन गरी नसकिने खालका सुझाव तथा गुनासाहरु सम्बोधनका लागि स्थानीय तह कार्यालयमा पठाउनु पर्नेमा सो गरेको पाइएन। सुनुवाई नगरी लाभग्राही सुची अनुसार भत्ता वितरण गरेको छ।आगामी दिनमा कार्यविधिको पालना गरी भत्ता वितरण गर्नुपर्दछ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : नारायण नगरपालिका, दैलेख , नारायण नगरपालिका , दैलेख

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	रेशम बहादुर बुढा	२०८१-०४-२०	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	चिरन्जीवी उपाध्याय	२०८१-०४-०१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
६५१,३७२	१२,६३८,१२६	२९,७५०,९९६	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	४३,०४०,४९४
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	१,२३७,५४५
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	४१,८०२,९४९

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		३२७४३००७.४	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४११०७५५३२	चालु खर्च	४०३१७०७४०
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	७२००४८३०	पूँजीगत खर्च	१४०७५२८५८
राजश्व बाँडफाँट	९५७५८८१८.०७	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	१९८५९९९१८.४८
आन्तरिक आय	१०४८६४०१.९३		
अन्य आय	१६४६६०९७४.६		
कुल आय	७५३९८६५५६.६०	कुल खर्च	७४२५२३५१६.४८
बाँकी मौज्दात		४४२०६०४७.५२	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा २.१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय)							
क्र.स./ आर्थिक सङ्केत	विवरण	चालुआ.ब.को कारोबार			गतआ.ब. को कारोबार		
		नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा	नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा
	राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति						
११०००	कर	१००६७३०३१.९७	०	१००६७३०३१.९७	९४५४५८२६.८३	०	९४५४५८२६.८३
१३०००	अनुदान	४४०२४२९९४.६५	०	४४०२४२९९४.६५	४१५६७४४२५.९९	०	४१५६७४४२५.९९
१४०००	अन्यराजस्व	५५६८२०४.५३	०	५५६८२०४.५३	६७७५७५०.०३	०	६७७५७५०.०३
१५०००	विविधप्राप्ति	१९,५५१.००	०	१९,५५१.००	१८३१५४२.२३	०	१८३१५४२.२३
क	**कुलजम्मा प्राप्ति**	५४६५०३७८२.१५		५४६५०३७८२.१५	५१८८२७५४५.०८		५१८८२७५४५.०८
३	चालु	४०३१७०७४०.३७	०	४०३१७०७४०.३७	४०१८१०३५२.७२	०	४०१८१०३५२.७२
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	२२१४२३११९.३७	०	२२१४२३११९.३७	२२३३९३९४५.३	०	२२३३९३९४५.३
२२०००	मालसामानतथा सेवाको उपयोग	१४९६१९५५८.४	०	१४९६१९५५८.४	१५५९४९६१६.५२	०	१५५९४९६१६.५२
२५०००	सहायता (Subsidy)	१४५२६१६३.	०	१४५२६१६३.	१४७०९२४७.	०	१४७०९२४७.
२७०००	सामाजिकसुरक्षा	१५७०३५८९.६	०	१५७०३५८९.६	६२९३२९५.	०	६२९३२९५.
२८०००	अन्यखर्च	१८९८३१०.	०	१८९८३१०.	१४६४२४८.९	०	१४६४२४८.९
४	पूंजीगत	१४०७५२८५८.२	०	१४०७५२८५८.२	११३४८६०८७.७९	०	११३४८६०८७.७९
३१११०	भवनतथा संरचना	४१८६२७६६.	०	४१८६२७६६.	२२६८५०७६.४	०	२२६८५०७६.४
३११२०	सवारीसाधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	१३०११८२.	०	१३०११८२.	६८६७३४.	०	६८६७३४.
३११३०	अन्यपूँजीगत खर्च	०	०	०	५०,०००.००	०	५०,०००.००
३११५०	सार्वजनिकनिर्माण	९७५८८९१०.२	०	९७५८८९१०.२	८९५५६४५७.३९	०	८९५५६४५७.३९
३११७०	पूँजीगतसुधार खर्च	०	०	०	५०७८२०.	०	५०७८२०.
ख)	**कुलजम्मा भुक्तानी**	५४३९२३५९८.५७		५४३९२३५९८.५७	५१५२९६४४०.५१		५१५२९६४४०.५१
ग)	**बचत/कमी (ग = क-ख)**	२५८०१८३.५८		२५८०१८३.५८	३५३११०४.५७		३५३११०४.५७
घ)	**धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/ घट (+/ -)**	-११७२७२३.२५		-११७२७२३.२५	-४३००१५१.१		-४३००१५१.१
घ.१)	**कट्टीरकम भुक्तानी/ दाखिला गर्न**						

	बाकी						
ङ)	यसआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत / (कमी)) (ङ = ग+घ)	१४०७४६०.३३		१४०७४६०.३३	-७६९०४६.५३		-७६९०४६.५३
च)	गतआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	३२७२७४३९.४१		३२७२७४३९.४१	३३४९६४८५.९४		३३४९६४८५.९४
छ)	विनिमयनाफा/ घाटा तथा अन्य समायोजन						
ज)	आ.व.अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	३४१३४८९९.७४		३४१३४८९९.७४	३२७२७४३९.४१		३२७२७४३९.४१

सुझाव

स्थानीय तहद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ । म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ।निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ । स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।